Södertörns högskola | Institutionen för Ekonomi & Företagande

Kandidatuppsats 15 hp | Redovisning & Revision | Vårterminen 2011

Nedskrivningar av goodwill

– En studie om handlingsutrymmet

Av: Ilona Issa & Carl Fredrik Sundelin Svendsen

Handledare: Handledare: Ogi Chun & Cheick Wagué

södertörns högskola
SÖDERTÖRN UNIVERSITY

Sammanfattning

Titel Nedskrivningar av goodwill – En studie om handlingsutrymmet

Författare Ilona Issa & Carl Fredrik Sundelin Svendsen

Handledare Ogi Chun & Cheick Wagué

Bakgrund Redovisning syftar till att ge en historisk bild av en organisation – ett företag eller en koncern. Skillnaden mellan den bild som baserar sig på redovisningsprinciper (och regler) och en bild, vilken som helst, är jämförbarheten. Goodwillned-skrivningar skapar problem med just jämförbarheten. Det skäl som anges baserar sig på regler stipulerade i IFRS. Skälen som koncerner anger är i sin tur naturligtvis motiverade mer eller mindre väl med utgångspunkt i IFRS men dessa regler innehåller en betydande rymlighet som kan beskrivas i termer av godtycke. Den här uppsatsen undersöker denna rymlighet i termer av regleringen och skälen för nedskrivning som ingen undersökning hittills orienterat sig mot.

Syfte Den här undersökningen syftar till att förtydliga strukturer i skälen till goodwill-nedskivningar som ett exempel på strukturer mellan explicita skäl och regler och underliggande (implicita) tillämpningar och normer.

Metod Metoden som användes var facktextanalys. Företagen i studien är valda utifrån kriterier som är energi- och råvaruföretag, börsnoterade på stockholmsbörsen (NASDAQ OMX Nordic).

Resultat Resultaten redovisas i en tabell där man kan se tendenser. En tendens är att företagen har ett behov av att förklara och försvara sitt agerande. En annan är på normnivån, att man gärna vill vara rationell och ärlig. Det som vidare framträder är ett möjligt samband mellan den explicit formulerade regeln (IFRS) och de skäl som anges. Men detta samband är inte entydigt.

Slutsats Goodwillnedskrivningar förefaller vara svagt institutionaliserat. Godtycket (öppenheten) tycks vara det centrala som bäst förklarar det empirin visat. De skäl som koncernerna ger kopplar inte entydigt till reglerna, istället tycks det som om det finns ett betydande utrymme (godtycke) att utforma en praktisk redovisningsmodell när det gäller nedskrivningarna.

Nyckelord Goodwill, Nedskrivning, Årsredovisningar, IASB, Institutionell teori, Interpretivism, Råvarubranschen, Energibranschen, Godtycke

Abstract

Title Impairment of goodwill – A study on arbitrary discretion

Authors Ilona Issa & Carl Fredrik Sundelin Svendsen

Supervisor Ogi Chun & Cheick Wagué

Background The aim of accounting is to provide a historical view of an organization – a company or concern. The difference between the view that is based on accounting principles (and rules) and a view, any view, is comparability. Goodwill impairment causes a problem with precisely this comparability. The reasons given are based on rules stipulated in IFRS. The reasons that a concerns use are, in turn, motivated more or less well on the basis of IFRS but these rules contain a considerable spaciousness thus the use is arbitrary. This thesis examines the spaciousness in terms of regulation and the reasons for impairment as no study so far has studied this.

Aim This study aims to clarify the structures in the reasons for goodwill impairment as an example of the structures of explicit reasons and rules and implicit applications of standards

Method The method used was specialized text analysis. Concerns in the study are selected based on specific criteria. These concerns are selected based on the commodity and energy industries. The stocks of the concerns are listed on the Stockholm Stock Exchange (NASDAQ OMX).

Results The results are presented in a table where one can see tendencies: one such tendency is that concerns have a need to explain and defend their impairments. Another tendency is on the normative level, that one wants to be rational and honest. What also emerges is a possible connection between the explicitly formulated rule (IFRS) and the reasons given. But this relationship is not unambiguous.

Conclusion Goodwill impairment appears to be only slightly institutionalized. The arbitrariness (spaciousness) appears to be the key element that explains what our empirical data has shown. The reasons that concerns provide does not clearly link to the regulations, instead it appears that there is a considerable spaciousness (arbitrariness) to the design of a practical accounting model in terms of impairment.

Keywords Goodwill, Impairment, Annual reports, IASB, Institutional theory, Interpretivism, Commodity industry, Energy industry, Arbitrariness

Förord

Vi vill tacka våra handledare Ogi Chun & Cheick Wagué som har väglett och styrt oss genom hela uppsatsarbetet; de har givit oss bra synpunkter både muntligt och skriftligt. Ämnet som har studerats har varit väldigt lärorikt. Vi vill också passa på att tacka våra opponenter som har ställt upp och hjälpt oss att driva uppsatsen framåt.

Förkortningar

IFRS – International Financial Reporting Standards

FASB – Financial Accounting Standards Board

IASB – International Accounting Standards Board

IAS - International Accounting Standards

Nyckelord

Goodwill

Nedskrivning

Årsredovisningar

IASB

Institutionell teori

Interpretivism

Energibranschen

Innehållsförteckning

1. Introduktion 1
1.1 Bakgrund 1
1.2 Goodwill i Sverige 1
1.3 Problemdiskussion 2
1.4 Tidigare forskning 5
1.5 Rekapitulering 8
1.6 Problemformulering 8
1.7 Syfte 8
1.8 Avgränsningar 9
2. Teorikapitel 10
2.1 Jämförbarhet, objektivitet och rättvisande bild 10
2.2 IFRS & IASB 11
2.3 Immateriella tillgångar 13
2.4 Nedskrivning av goodwill 13
2.5 Referensram 14
Institutionell teori 15
En sammanfattande bild 16
3. Metodkapitel 18
3.1 Tillämpning av metod 18
Interpretivism 18
Facktextanalys 19
3.2 Fallet: djup snarare än bredd 21
3.3 Val av källa för empirisk data 21

3.4 Datainsamling ... 22
3.5 Val av undersökningsobjekt ... 22
3.6 Metodkritik och studiens begränsningar ... 22
4. Empiri ... 24
4.1 Fyra koncerner ... 24
4.2 En kort beskrivning av branscherna ... 24
4.3 Lundin Petroleum ... 25
4.4 Alliance Oil Company ... 27
4.5 Holmen ... 29
4.6 Stora Enso ... 32
4.7 Sammanfattande tabell med kommentar ... 34
5. Analys och diskussion ... 39
Appendix ... 43
Oljekriserna ... 43
Finanskrisen ... 43
IT-bubblan ... 44
Källförteckning ... 45
Artiklar ... 45
Böcker ... 45
Hemsidor ... 46
Uppsatser ... 48

1. Introduktion

Uppsatsens inledande kapitel börjar med en övergripande beskrivning av bakgrunden för att upplysa läsaren om ämnet. Därefter diskuteras det aktuella problemet och pekar på den forskning och diskussion som bedrivits, vilket leder till en problemformulering. Syftet förtydligar därefter studiens utformning och avsikt. Slutligen framställs de avgränsningar som har gjorts.

1.1 Bakgrund

Historia blandas med framtidsutsikter och förhoppningar i en beskrivning av organisationers liv och leverne – strategier i form av vilja riktad mot framtiden och historia som nulägesbeskrivning. Allt detta skapar en bild av organisationen – men utan systematik så blir bilden en tillfällig bild. Redovisning syftar till att ge en historisk bild av en organisation – ett företag eller en koncern. Skillnaden mellan den bild som baserar sig på redovisningsprinciper (inklusive regler) och en bild, vilken som helst, är jämförbarheten: en jämförelse i två led – man ska kunna jämföra en organisation år från år, och jämföra liknande organisationer med varandra.

Den här texten behandlar ett problem som berör just jämförbarheten, inte i sin helhet men en del av den. I detta första inledande kapitel specificeras problemet. I det påföljande kapitlet redogör vi för de teorier som texten utgår från, dels redovisningsteori, dels institutionell teori – teorikapitlet mynnar ut i en modell för hur vi förstår sambandet mellan fyra vitala beståndsdelar, normer och regler, skäl och tillämpning. Därefter går vi igenom den metod som vi använt i analysen av de data som vi betraktat, en s.k. illukotionsanalys. Kapitlet som följer sedan redovisar data både som löpande text och i form av en tabell. Sedan analys, där vi påvisar en systematik, sist en diskussion om jämförbarhet och skönsmässighet.

1.2 Goodwill i Sverige

Välvilja har seglat upp som en viktig faktor, inte bara i allmänhet i samvaron mellan människor, utan i företagsekonomin specifikt. Good will – välvilja – har i företagsekonomin kommit att få en artegen innebörd, och därmed en speciell användning som term i redovisning. Termen skrivs Goodwill (inte good will), och avser då en speciell form av tillgång: det värde som betalas för ett förvärv som inte går att hänvisa till någon särskild resurs, ibland, kanske oriktigt, formulerat som övervärde. I Sverige år 2008 är goodwill en viktig post i bolagens balansräkning. Detta år fanns det 259 svensknoterade bolag som hade ett totalt goodwillvärde på 613 miljarder SEK. Det

här utgjorde nära 30% av deras samlade totala egna kapital, detta visar hur stor och viktig goodwillposten är i de svenska bolagen. I 28 av de 259 bolagen var goodwillposten så stor att den utgjorde nästan hela eller hela det egna kapitalet.[1] I Sverige skrev man ned det totala goodwillvärdet med 1,5% detta år. Som jämförelse kan nämnas att man i USA, samma år, skrev ned det totala goodwillvärdet med 30%. Trots den jämförelsevis relativt begränsade nedskrivningen av goodwill, så förekommer det ju en sådan nedskrivning i Sverige. Nedskrivningar av värden är ju i sig problematiska och förekommer sällan – däremot avskrivningar beroende av minskade värden på resurser, i sin tur beroende av användning. Avskrivningar är schablonmässiga och sedvanliga – nedskrivningar följer inte en sådan sedvana, behovet ska i stället vara vägledande. Då kan man kanske anta att sådana saker som kriser i ekonomin påverkar nedskrivningar, men så är sällan fallet.[2] Men vad är då fallet? Skälen till att man gör nedskrivningar kommer i fokus. De regler som finns lämnar stort utrymme för tolkning och bedömning. Reglerna, som infördes i Sverige år 2005, är i redovisningssammanhang nya (i alla fall relativt sett), även om goodwill som begrepp och redovisningsprincip inte är lika ungt. Tillämpningen har nu några år på nacken och man kan därför se hur den kommit att användas. Finansiellt sett har nedskrivningar betydelse eftersom ett företags värde baserar sig på en värdering av tillgångarna, både nedskrivningar och avskrivningar är då centrala faktorer, men bara nedskrivningar utgör en ny, delvis främmande, faktor. Teoretiskt har detta betydelse, eftersom goodwill tycks innebära någon slags godtycke. Sett ur ett teoretiskt och samhälleligt perspektiv är ett sådant godtycke problematiskt och viktigt att synliggöra.

1.3 Problemdiskussion

Det organ som sätter reglerna för redovisning på den amerikanska marknaden, FASB, ändrade reglerna för hur goodwill ska redovisas: en systematisk avskrivning (eng. amortization) av goodwill blev inte längre tillåtet, utan nedskrivningar (eng. impairment) av goodwill efter prövning tillkom. De förändrade reglerna kom till för att FASB fann att goodwill inte minskar i värde så som andra tillgångar gör. Även vid en värdeminskning av goodwill skulle den till exempel inte vara linjär. Aschwinpaul C Sondhi, forskare och aktiv inom amerikanskt skapande av redovisningsstandarder, framhåller att *”all forskning på senare år visar att företagen betalar överpriser vid förvärv. Goodwill är en bra indikator på hur stort överpriset är – och på hur*

[1] Grantthorton http://www.grantthornton.se/, 2011-03-28
[2] Grantthorton http://www.grantthornton.se, 2011-04-03

ledningen handskas med företagets resurser." Han menar att detta överpris inte kan vara en tillgång på samma sätt som exempelvis en maskin är det: goodwill förbrukas inte på samma sätt som andra tillgångar.[3] För att få representativ bild av hur ledningen hanterar resurserna blir alltså avskrivningen av goodwill som en kostnad i koncernens redovisning missvisande då det inte finns någon (genom förbrukning) ekonomisk anledning bakom kostnaden. För en avskrivning krävs en ekonomisk anledning i termer av förbrukning (förslitning) av resursen, men goodwill förslits inte så det krävs andra ekonomiskt motiverade skäl för en bokförd värdeminskning, en skillnad som åskådliggörs genom att använda ordet *nedskrivning* för att beteckna något delvis annorlunda.[4]

Den europeiska motsvarigheten till FASB, IASB, införde motsvarande regler för hur man kan behandla goodwill, regler som kom att gälla i Sverige fullt ut från och med år 2005. Avsikten med denna regeländring var att de redovisade värdena för goodwill skulle växa och krympa med den utveckling som sker på marknaden, i syfte att ge en mer rättvisande bild av företagen. En viktig del för koncerner är att löpande pröva sina goodwillposter. Men efter de senaste årens finanskriser och aktiekrascher har nu de femtio största bolagen endast gjort nedskrivningar på 6 miljarder kronor. Detta i jämförelse med hur stora deras goodwillposter var vid årsslutet 2008 – 788 miljarder kronor. Med detta i åtanke verkar 6 miljarder ytterst marginellt. Det problem som uppstår med ett ramverk där man kan värdera till verkligt värde är att företag blir ovilliga att ta kostnader för nedskrivningar.[5]

B. Gauffin och A. Thörnsten, verksamma vid Grant Thorton, menar att om man behöver skriva ned goodwill, är detta inte ett tecken på att företaget gjort en dålig affär. Man skulle kunna skilja på nedskrivningar på två sätt. För det första, nedskrivningar som har förutsetts i förvärvsanalysens förväntningar om de framtida kassaflödena, kapitaltillväxt och vinster. För det andra, nedskrivning som följd av oförutsedda och ogynnsamma utfall av förvärvet. Eniro som ett exempel, har gjort nedskrivningar på sin offline-del i stort sätt varje år, men det gör de för att

[3] Balans nr 11 2001 , *Finforum 2001: "Goodwill – en restpost som inte minskar i värde"*, http://www.farkomplett.se/ , 2011-05-30
[4] FASB no 142, http://www.fasb.org, 2011-05-30
[5] Balans nr 8/9 2009, *Noteringar: Goodwill ligger kvar på missvisande hög nivå*, http://www.farkomplett.se, 2011-05-04

större delen av offline-delens kassaflöden inte finns längre, vilket betyder att de har hamnat i den första kategorin nedskrivningar.[6]

Marton, verksam vid Handelshögskolan i Göteborg, skrev i en artikel i Balans 2009 att det fanns olika skäl till att redovisningens kvalité hade sjunkit efter införandet av de nya reglerna för goodwillnedskrivningar i IFRS (den regelsamling som stadgar redovisning). Ett av skälen till att kvalitén hade sjunkit var att goodwill inte gick att skriva av systematiskt efter införandet av dessa regler IFRS 3 (de specifika regler som gäller immateriella tillgångar). Detta faktum gjorde att goodwill inte längre var jämförbart emellan företagen vilket man kan göra med alla andra immateriella tillgångar eftersom principerna är tydliga och enkla. En annan anledning är att IFRS numera är princip- och bedömningsbaserad till skillnad från den tidigare svenska redovisningen innan IFRS:s införande. I och med det mer bedömningsbaserade regelverket har företagsledningen större friheter med redovisningen, vilket har gjort det svårare att fastställa ”objektiva kriterier”, det vill säga för när man ska skriva ned goodwill.[7] Vad Marton menar med *objektiva kriterier* är oklart, men vi förstår det så att han avser generella (gemensamma) tydliga och enkla kriterier baserade på ekonomiskt motiverade (redovisningsbara) händelser. Det tycks som om det problem som Marton pekar på är att goodwill hanteras med alltför stort godtycke.

Drefeldt, auktoriserad revisor och ansvarig för redovisning i FAR SRS sektion för små företag, uttalar sig i Balans (2009) att nedskrivningar och värderingar skapar ett problem vid ett tillfälle när konjunkturläget är svagt.[8] Olika företag upplever samma situation olika, exempelvis en situation som en lågkonjunktur. Därmed hanterar företagen sin goodwill på olika sätt. Vid en bedömningsfråga har företaget valmöjligheter. Dessa valmöjligheter för med sig anledningar till varför företaget gjort det valet. Det tycks som om godtycket återigen hamnar i fokus.

Det har påpekats att om bolagen inte skulle göra några nedskrivningar av goodwill skulle detta på lång sikt kunna få till följd att koncerners balansräkningar domineras av goodwill. Detta på grund av att det skulle ske flera nyförvärv med en ökande goodwillpost som sedan inte skrivs ned, därmed en goodwilldominans. En goodwillpost, som dessutom försvaras av bedömningar

---

[6] Balans nr 1 2010, *Nedskrivning av goodwill*, http://www.farkomplett.se/ , 2011-05-05
[7] Balans nr 5 2009, *Redovisning: Nedskrivning av goodwill – hur jämförbart är det?,*, http://www.farkomplett.se, 2011-05-04
[8] Balans nr 5 2009, *Noteringar: Nedskrivningar ställer till problem i lågkonjunkturen*, http://www.farkomplett.se/, 2011-05-04

om framtida kassaflöden, kommer då att leda till att även koncerners egna kapital baseras på dessa subjektiva bedömningar om framtiden.[9] Sådana bedömningar om framtiden förutsetts inte bygga på ekonomiska (redovisningsbara) händelser – återigen tycks ett godtycke spela roll.

Det som blir uppenbart är skillnaden mellan avskrivningar och nedskrivningar, där nedskrivningar förefaller bygga på ett godtycke som avskrivningar inte gör. Det som då blir intressant är att undersöka hur detta godtycke blir hanterat i koncernredovisningar.

1.4 Tidigare forskning

Ambitionen här är inte att ge en fullständig översikt över forskningen om goodwill, snarare en ögonblicksbild av något av goodwillforskningen med fokus på just nedskrivning.

Liberatore och Mazzi har i sin artikel *”Goodwill write-off and financial market behaviour: An analysis of possible relationships”* bidragit med att undersöka om det finns en relation mellan den finansiella marknaden (aktiemarknaden) och goodwillnedskrivningar. Deras huvudsakliga hypotes var att finansiella marknader inte bör ha någon signifikant reaktion på goodwillnedskrivningar efter en prövning av nedskrivningen. De sammanfattar sitt resultat så:”The results demonstrate a correlation between the goodwill write-off and the behaviour of financial markets, while the same connection cannot be evinced for prices volatility”.[10] Deras forskning fokuserar aktiemarknaden och inte redovisning i sig, men kopplingen är ju tydlig. Själva nedskrivningen kan påverka marknaden men det som de hävdar är att det är i första hand är prövningen (tillkännagivandet, kommunikén) som påverkar. De kan inte finna någon påverkan på aktiekursens utveckling i termer av volatilitet men de hävdar att nedskrivningen över tid kommer att påverka aktiekursen (tidsspannet som de nämner är en ”semester”): resultaten visade ett samband mellan goodwillnedskrivningen och beteendemönstret för den finansiella marknaden. Analysen av detta blev alltså att marknader behöver en relativt lång period innan det går att observera de fulla effekterna av nedskrivningens offentliggörande.[11] Liberatore och Mazzi skriver alltså om utfallet av en nedskrivning av goodwill.

---

[9] Balans nr 1 2010, *Nedskrivning av goodwill*, http://www.farkomplett.se/ , 2011-05-05
[10] G. Liberatore & F. Mazzi, 2010, Goodwill write-off and financial market behaviour: An analysis of possible relationships.: sammanfattningen
[11] G. Liberatore & F. Mazzi, 2010, Goodwill write-off and financial market behaviour: An analysis of possible relationships.

PriceWaterhouseCoopers (PWC) gjorde en studie om hur marknaden reagerade på goodwillnedskrivningar. De hade uppmärksammat de ökande nedskrivningarna på goodwill som skedde i och med finanskrisen 2008. PWC uppmärksammade även en orolighet hos ledningsgrupper för att tillkännage en goodwillnedskrivning. I denna studie kom PWC fram till att, i och med den senaste tidens oroligheter, i kombination med de komplexa goodwillnedskrivningsprövningar, kommer företagen behöva kontinuerligt övervaka och börja nedskrivningsprocessen så snabbt som möjligt. Också i PWC:s studie kunde de konstatera att tillkännagivande av goodwillnedskrivningar endast har en begränsad effekt på aktiekurserna. Då kan ledningen se över den offentliga informationen som ges ut för att för att ta hänsyn till de konsekvenser en nedskrivning skulle ha på deras företag, konstaterar PWC.[12] PWC:s oro fokuserade 2008 års finnanskris och de eventuella effekter den hade på goodwill. PWC kan sägas följa Liberatore och Mazzi i det att de berör utfallet av en nedskrivning.

Andersson och Svensson kom i en magisteruppsats, *Goodwillnedskrivningar – bakomliggande faktorer och granskningsproblematik*, framtill att det finns flera olika anledningar till att en företagsledning inte skulle vilja skriva ned goodwill, bland andra kan ledningen ha ett incitamentssystem kopplat till aktiekursens utveckling. Det finns också anledningar till att skriva ned goodwill, exempel på sådana är ett byte av personer i ledande positioner i företaget, genom att de tar en så kallad *big bath* (en omfattande nedskrivning av flera olika tillgångar, ibland omnämnd som att man *rensar ut i balansräkningen*) eller anlägger ett ändrat synsätt. Anledningarna till själva nedskrivningen är beroende av ledningens incitament som både kan vara medvetna och omedvetna, skriver Andersson och Svensson. Det absolut vanligaste är att nedskrivningar sker omedvetet men om den är medveten så är det oftast i en situation där det skett ett ledningsbyte och man passar på att rensa ut i balansräkningen.[13] Vi förstår medvetet och omedvetet som genomtänkt och ogenomtänkt, ett exempel på en omedveten handling (för de allra flesta) är att andas, man resonerar inte i hur man ska andas och när. En ogenomtänkt handling är t.ex. när man sätter på sig kläderna på morgonen: man kan givetvis tänka igenom hur man klär på sig men man kan också inte göra det, men man vet ju vad man håller på med när man sätter på sig kläderna. Vi förstår alltså Andersson och Svenssons medvetenhetsbegrepp i

[12] PWC, http://www.pwc.com, 2011-05-03
[13] M. Andersson & J. Svensson, *2009, Goodwillnedskrivningar – bakomliggande faktorer och granskningsproblematik*

termer av genomtänkt och ogenomtänkt: så som vi förstår Andersson och Svensson hävdar de alltså att företag kan göra genomtänkta nedskrivningar där de anger skäl baserad på denna tankegång och ogenomtänkta där skälen är oplanerade, kanske kan man gå så långt att säga att skälen är rationella respektive irrationella.

I artikeln *"Managing impairment of goodwill"* skriver Seetharaman, Sreenivasan, Sudha & Yee om de nya redovisningsstandarderna vid nedskrivningar av goodwill. I sin studie kom de fram till att goodwill innebär något som är en unik immateriell tillgång på det sättet att utgiften att införskaffa tillgången inte direkt kan associeras med något specifikt föremål och att goodwill inte är avskiljbar från företaget i sin helhet. Här menar de alltså att strategier som motverkar nedskrivningar av goodwill på lång sikt kommer att bidra till produktiva resultat.[14] Det betyder alltså att om det saknas motiv för att skriva ned goodwill så finns det starkt positivt kassaflöde från den kassagenererande enheten som goodwill är kopplad till. Och omvänt, om den kassagenererande enheten inte genererar starkt kassaflöde så bildar detta skäl för nedskrivning. Seetharaman et.al. skriver alltså om skälen men inte om de skäl som koncernerna faktiskt använder utan om vad det är som är ett rimligt motiv.

Cukierman & Dahlström har skrivit en magisteruppsats om hur goodwillnedskrivningar skiljer sig åt mellan länder i EU. De delade in länder i olika grupper och dessa grupper baserades på de olika ländernas rättssystem. Dessa grupper var common law, franska gruppen, tyska gruppen, skandinaviska gruppen. Det resultat som framkom visade tydliga skillnader på hur man gör sina nedskrivningar av goodwill i de olika grupperna trots att de använder sig av samma redovisningsstandarder, IFRS. Common law gruppen hade större nedskrivningar av goodwill år 2007 och 2008 än den skandinaviska gruppen. Den skandinaviska gruppen gjorde större nedskrivningar år 2009 än common law gruppen. Det fanns dock ingen statistiskt säkerställd skillnad mellan länderna år 2008 och 2009, vilket kan förklaras med att den skandinaviska redovisningen har börjat närma sig common law gruppens redovisningssystem. Cukierman & Dahlström:s resultat visar även på att nedskrivningarna i alla grupper ökade år 2008 och 2009. Detta för att år 2008 var det en kraftig konjunkturnedgång och det fanns skillnader mellan hur kraftig denna konjunkturnedgång var för de olika länderna. År 2009 var det en svag uppåtgående

[14] A. Seetharaman, Jayashree Sreenivasan, Raju Sudha, Tey Ya Yee, 2006, Managing impairment of goodwill

trend för BNP tillväxten.[15] Cukierman & Dahlström undersöker själva nedskrivningen inte skälen till dem, de finner att fluktuationer i nedskrivningar kan bero på allmänna konjunkturlägen men detta är inte entydigt fastställt i deras undersökning. Det som deras undersökning visar är att det tycks finnas strukturella likheter mellan olika koncerner eftersom nedskrivningar tycks följa ett mönster.

1.5 Rekapitulering

Det vi kan se är i den forskning som vi redovisat här finns det ingen som har redovisat själva skälen till koncerners nedskrivning av goodwill. Det som däremot framkommer är en diskussion om skälen och deras legitimitet. Det som också uppenbarar sig är att nedskrivningar möjligen kan följa något slags mönster, möjligen då allmänna eller specifika konjunkturer (för en kort diskussion om finanskriser se appendix). Det som också antyds i vår genomgång av tidigare forskning är godtycket, men detta blir inte undersökt. Detta godtycke mynnar ut i det som inte undersöks, vilket är skälen till nedskrivningarna. Skälen är i sin tur naturligtvis motiverade mer eller mindre väl, godtycket tycks ligga i det faktum att regeln för goodwillnedskrivningar är rymlig. Vår undersökning inriktar sig på denna rymlighet i termer av regleringen och skälen för nedskrivning som ingen undersökning hittills orienterat sig mot.

1.6 Problemformulering

Hur förhåller sig anledningar till goodwillnedskrivningar till reglerna?

Denna fråga är vägledande för undersökningen, problemställningen kan specificeras så här: normerna förtydligas i och genom reglerna och genom tillämpningen, det som då kommer i fokus är hur detta förtydligande är strukturerat.

1.7 Syfte

Normer förtydligas och specificeras genom de explicit formulerade reglerna och konkreta tillämpningen, som tydliggörs genom de skäl som man anger, på så vis kan man säga att det finns en slags ömsesidighet i normerna och i tillämpningen, som i sin tur tydliggörs i de explicita reglerna och i de explicit angivna skälen. Vår undersökning syftar till att förtydliga strukturer i

[15] V. Cukierman & S. Dahlström, 2010, Skiljer sig nedskrivningarna av goodwill mellan länder beroende på rättstradition? – En studie av börsnoterade företag i EU

skälen till goodwillnedskrivningar som ett exempel på strukturer mellan explicita skäl och regler och underliggande (implicita) tillämpningar och normer.

1.8 Avgränsningar

Undersökningen avser åren 2005 till 2009, den fokuserar energi- och råvarubranschen (insatsvaror i industrin). Tidsspannet är valt eftersom nya regler infördes år 2005, således en lämplig startpunkt för studien, år 2009 som den avslutande gränsen för studien är vald för att det inom dessa gränser finns tillgängliga publicerade data. För året 2010 och senare finns det risk att data inte är publicerad vid genomförandet av datainsamlig och analys. De data vi analyserat är officiella, publicerade data eftersom vi undersöker skälen till goodwillnedskrivningar i relation till införda regler, således inte eventuella inofficiella, opublicerade skäl. Studien fokuserar en bransch som då kan betraktas som ett fall. Studien undersöker bara bolag noterade på den svenska OMX-börsen. Skälet är att de regler som är utgångspunkt för studien bara gäller noterade bolag och sådana som är koncerner, dvs. sådana som förvärvat en goodwillpost. Reglerna har en internationell grund, men reglerna tillämpas lokalt genom börsen och dess regler, reglerna är av s.k. egenåtgärds-karraktär. Vi undersöker bara de bolag i branschen som betecknas som Large Cap, detta eftersom stora bolag kan sägas vara dominerande i utvecklingen av tillämpningen av de nya reglerna, andra bolag kan göra nedskrivningar men kan då antas följa det som de stora bolagen gör, Vår studie avser emellertid inte visa just detta, men har det som ett grundläggande antagande. Svenska marknaden och mer specifikt den valda branschen blir på så vis det fall (som exempel, tillfällen) vi undersöker för att belysa de nya reglernas konkreta tillämpning i ett sammanhang som vi antar är vägledande, i alla fall delvis så.

2. Teorikapitel

Teorikapitlet redogör för uppsatsens teoretiska referensram. Kapitlet redogör för krav inom redovisning (jämförbarhet och objektivitet), liksom för den aktuella regelsamlingen (IFRS).

2.1 Jämförbarhet, objektivitet och rättvisande bild

Jämförbarhet betyder i redovisningssammanhang att man genom en enskild redovisning (exempelvis ett bokslut eller en årsredovisning) ska kunna jämföra en redovisad period med en annan för samma organisation, eller en organisation med en annan för samma period.[16] Det här innebär ju att varje redovisning måste bygga på samma utgångspunkter, samma principer och samma regler (standarder), så att en jämförelse ska bli möjlig. Reglerna är stadfästa genom IASB, och om man följer dem så blir således en redovisning jämförbar med en annan. De här reglerna är i vissa fall tvingande att följa för ett företag, speciellt om det är noterat på Nasdaq-OMX. De här reglerna är alltså gemensamma och samma från sammanhang till sammanhang, men inte bara så utan de ska i sin tillämpning också förhålla sig till en ekonomisk verklighet, till verkliga ekonomiska händelser. Det här kallas för objektivitetsprincipen. Principen definieras så här av Grönlund et al: ”Redovisningen ska i möjligaste mån anknyta till händelser som kan verifieras och så långt som möjligt grunda sig på objektiva ställningstaganden.”[17] En redovisning är alltså objektiv om den ansluter sig till denna princip, den är objektiv om den går att styrka och bygger på bedömningar som är sakliga. Men principen är samtidigt ganska svag eftersom den bara gäller så gott det går: principen, så som den är formulerad, går alltid att tillämpa.

Jämförbarhet är ju det som ytterst är angeläget i det sammanhang som vi studerar, men det är samtidigt inte jämförbarheten i sig som vi tar upp utan skälen för goodwillnedskrivningar. Men om det är så att goodwillnedskrivningar ska vara jämförbara så blir ju skälen problematiska. I det här fallet med goodwillnedskrivningar så kan objektivitetsprincipen sägas gälla även om det inte går att göra sakliga bedömningar eller verifiera nedskrivningarna baserat på ekonomiska händelser. Principen som grund för att utveckla konkreta regler lämnar på det viset ett utrymme

[16] Se exempelvis Grönlund et al, Principbaserad redovisning, Studentlitteratur, 2008, sid 23
[17] Ibid, sid 24

för godtycket och det är i detta handlingsutrymme som reglerna för goodwillnedskrivning tycks finnas.

Det som förutsätts vägleda är ett allmänt accepterat sätt att redovisa på, det som kallas för god redovisningssed.[18] Denna sed utvecklas allteftersom (mer om detta längre fram, institutionell teori), baserat på vad som faktiskt görs inom redovisning. I redovisningssammanhang kan man säga att en av de saker som leder utvecklingen är strävan mot att redovisning ska ge en rättvisande bild av organisationen. Grönros et al skriver att en rättvisande bild är ”ett övergripande mål med den information som sprids till intressenterna i årsredovisningen. Som helhet ska de finansiella rapporterna och noterna på ett rättvisande sätt avbilda hur det har gått, och går, för det redovisningsskyldiga företaget.”[19] Denna strävan kan sägas ta formen av en norm, ett ideal, utan den fasthet som en explicit regel har, en slags norm om ärlighet.

2.2 IFRS & IASB

Innan vi går vidare behöver vi kort säga något om de regelsättande organen, och deras funktionssätt. Det gör vi för att sätta in det vi skriver om i en teoretisk kontext: det teoretiska ramverket runt reglerna består både av idéer, tankar och krav, och av systematiken för att konkretisera dessa regler. De regelsättande organen utgör, som vi ser det, en konkretisering av teorier, inte bara en tillämpning av teorierna. De regelsättande organen kommer längre fram i detta kapitel att få en central roll i vår genomgång av institutionell teori. Det viktigaste i det här avsnittet är att här ges den nu gällande definitionen av goodwill som ju är viktig för vår framställning.

Den europeiska unionen följer IFRS rekommendationer vid upprättandet av de finansiella rapporterna. IFRS är en självständig stiftelse som inte är en vinstdrivande organisation utan arbetar för samhällets intressen. Dess huvudmål är (i vår översättning från engelska):

- att utveckla en högkvalitativ, begriplig, genomförbar och globalt accepterad internationell finansiell rapporteringsstandard (IFRS) genom dess regelsättande organ IASB
- att uppmuntra användningen och den bestämda applikationen av dessa gemensamma regler (standarder)

[18] Se exempelvis Grönlund et al, Principbaserad redovisning, Studentlitteratur, 2008, sid 25
[19] Ibid

- att ta hänsyn till tillväxtekonomiers behov av den finansiella rapporteringen för små och medelstora företag (SMF), även
- att skapa överensstämmelse av nationella redovisningsstandarder och IFRS till högkvalitativa lösningar.[20]

IASB är en självständig standardsättande enhet av IFRS-stiftelsen. Medlemmarna är ansvariga för utvecklingen och publiceringen av IFRS. För att uppnå uppsättningen av standarderna krävs det en öppen verksamhet, vilket IASB uppfyller. IASB har nära kontakter med såväl aktieägare, investerare, analytiker, tillsynsmyndigheter, företagsledare, redovisningsstandardsupprättare som praktiserande revisorer.(vår översättning)[21]

Ett av de debatterade begreppen är *goodwill*. Det är ett begrepp som är väldigt svårt. Goodwill definieras av IFRS genom IAS 36 som säger:

”Goodwill som redovisas vid ett rörelseförvärv är en tillgång som representerar de framtida ekonomiska fördelar som uppkommer från andra tillgångar förvärvade i ett rörelseförvärv som inte är enskilt identifierade och separat redovisade. Goodwill genererar inte kassaflöden oberoende av andra tillgångar eller grupper av tillgångar, och bidrar ofta till kassaflöden för flera kassagenererande enheter. Goodwill kan ibland inte fördelas på annat än en godtycklig grund på enskilda kassagenererande enheter, utan endast på grupper av kassagenererande enheter. Följden blir att den lägsta nivån i ett företag, på vilken goodwill övervakas i den interna styrningen av företaget, ibland utgörs av ett antal kassagenererande enheter till vilka denna goodwill har koppling, men på vilka den inte kan fördelas.”[22]

Goodwill uppstår vid ett förvärv av ett annat företag (då uppstår en koncern, en bolagsgrupp, där goodwill redovisas). Goodwill är en tillgång som uppstår med ett oidentifierbart övervärde som betalas av det köpande företaget. Detta övervärde (vilket är goodwill) beror på framtida ekonomiska fördelar som man tror ska inträffa i samband med köpet (det kan vara samordningsfördelar, skattefördelar, innovationsfördelar, s.k. köp av kompetens, kunder eller marknad, eller annat liknande). Detta värde redovisas sedan separat och bildar då den konkreta goodwillposten. Goodwill genererar i sig inte kassaflöde men hjälper till i kassaflöde av andra tillgångar, hjälper till i den meningen att dessa ekonomiska fördelar bör ge ökade intäkter hos de

[20] IFRS http://www.ifrs.org/, 2011-04-27
[21] Ibid.
[22] IAS 36 http://www.farsrskomplett.se, 2011-03-28, p. 81

kassagenererande enheterna. Uppskattningarna av goodwill, om hur mycket den hjälper till i de olika kassagenererande enheterna, beror på personen som gör uppskattningen dvs. på det synsätt som är det som gäller vid tillfället för nedskrivningen. Detta visar att goodwill är ett oklart område. IFRS rekommendationer utläser att goodwill ska kopplas till så små kassagenererande enheter som möjligt och ska uppskattas till ett så lågt värde som möjligt, men ett av problemen med godtyckligheten blir att man tillslut inte kan fördela ett eventuellt övervärde mellan de olika enheterna. En kassagenererande enhet är den minsta identifierbara enhet som ger upphov till framtida kassaflöden som är oberoende av andra enheter.

2.3 Immateriella tillgångar

Goodwill kan alltså relateras till en materiell tillgång men måste ändå i sig själv betraktas som en immateriell tillgång. Immateriella tillgångar behandlas speciellt i regelverket. I punkt 8 och 9 i IASB:s rekommendationer förklaras en immateriell tillgång som *”en identifierbar icke-monetär tillgång utan fysisk form”*.[23] Detta innebär att en immateriell tillgång är identifierbar endast om den är avskiljbar, dvs. att tillgången går att sälja, överföra, licensiera, hyra eller byta. Detta måste ske i samband med ett avtal eller ske individuellt med handlingen som ger rättigheter till tillgången. En annan faktor är att tillgången måste bero på avtalsenliga eller juridiska rättigheter.[24] Immateriella tillgångar innefattar tillgångar som exempelvis goodwill, patent, forskning och utveckling, varumärken, upphovsrätter etc. [25] Goodwill betraktas här som en immateriell tillgång bland andra, men det man kan säga skiljer goodwill från de andra tillgångarna är att goodwill inte själv kan eller kommer att generera kassaflöden. Därför kommer goodwill att uppträda annorlunda i en redovisning t.ex. genom att goodwill aldrig kan förslitas.

2.4 Nedskrivning av goodwill

Goodwill som ett övervärde skrivs längre inte av, utan det görs numera en nedskrivning av goodwill enligt den nya rekommendationen. Denna rekommendation infördes i USA år 2002 och i Europa år 2005 (IFRS 3). Ett nedskrivningsbehov av goodwill ska prövas av företaget när det finns en indikation på att nedskrivning behövs (här kan man se hur cirkulärt goodwill är: nedskrivning kan göras när ett behov finns och ett behov finns när ett nedskrivningsbehov uppstår och nedskrivning kan göras när det finns ett behov). En indikation på att nedskrivning

[23] IAS 38 http://www.farkomplett.se/, 2011-04-27
[24] Årsredovisning http://www.arsredovisning.biz/, 2011-04-27
[25] IAS 38 http://www.farkomplett.se/, 2011-04-27

behövs bedöms utifrån företagets situation och även av de individer som utreder nedskrivningsbehovet (behovet genereras alltså utifrån ett omdöme, inte utifrån förslitning eller någon sådan liknande faktor). Det finns en punkt som säger hur ofta sådana här nedskrivningsprövningar ska göras: i punkt 81 i IFRS beskrivs att goodwill ska kopplas till en kassagenererande enhet: har man inte fördelat goodwill på dessa enheter bör företaget upprätta en nedskrivningsprövning. Utöver detta ska en nedskrivningsprövning göras minst en gång per år.[26]

De villkor som en nedskrivning baseras på är de externa och interna anledningarna. Externa anledningar till nedskrivning av goodwill kan vara sådant som nya förutsättningar på marknaden exempelvis ny teknik, negativa ekonomiska eller juridiska förändringar. Som ett förtydligande exempel på negativa ekonomiska förändringar kan vi nämna ekonomiska kriser. En annan sådan påverkande faktor kan vara en stigande marknadsränta som påverkar kalkylräntan. En ökad kalkylränta påverkar nuvärdet av framtida kassaflöden negativt.(Om exempelvis en centralbank höjer räntan så kan kalkylräntan ökas på denna grund och det minskar i sådana fall nuvärdet på en tillgång baserad på uppfattningar om framtida intäkter.) Interna anledningar till nedskrivning av goodwill kan vara minskade förväntningarna på avkastningen. Exempelvis kan de interna rapporterna visa på minskade framtida avkastningar.[27]

Dessa anledningar är avgörande för hur goodwill ska värderas. Anledningarna lämnar handlingsutrymme, vilket gör att företaget kan styra goodwillvärdet. Exempelvis, om ett större område som Sverige befinner sig i en lågkonjunktur behöver detta inte betyda att ett mindre område som Malmö inte har en högkonjunktur samtidigt. Detta exempel gör att man kan skriva ned goodwill med hänvisning till den svenska lågkonjunkturen eller låta bli att skriva ned med hänvisning till Malmös högkonjunktur. Samma resonemang gäller naturligtvis för olika branscher.

2.5 Referensram

[26] IAS 36 http://www.farsrskomplett.se, 2011-04-05, p.88
[27] S. Sundgren, H. Nilsson & S. Nilsson, *Internationell Redovisning – Teori och Praxis*, Studentlitteratur AB, 2007, s. 91

Institutionell teori

I den nyinstitutionella teorin är alla intressenter en del av själva organisationen. När en konflikt uppstår fokuserar man inte på problemet utan det sker en strukturförändring som hanterar problemet. W. Richard Scott definierade institutionalisering som*" the process by which actions are repeated and given similar meaning by self and others"*.[28] Han menar att den institutionella teorin beskriver den process där agerande är repetitivt som ger ett liknande värde genom sig själv och andra, vilket betyder att en institution inte bara består av regering, religion och utbildning utan även handlingar som är repetitiva såsom rösta, läsa en bok, skaka hand, hur man använder rekommendationer inom redovisning. DiMaggio och Powell fortsätter denna tankegång med att dela upp teorin i tre institutionella tryck; tvingande, imiterande och normativa.[29] Det dessa tre krafter utformar tillsammans är ett tryck gentemot organisationerna så att organisationers handlingssätt blir lika. Den tvingande delen består av lagar och regler, t.ex., IASB:s rekommendationer. Imiterande innebär att organisationer som drivs till att efterlikna andra organisationer också agerar på samma sätt gällande organisationsstukturer. Normativa delen innebär kulturella förväntningar. När dessa tre krafter agerar samtidigt på en organisation kan man säga att organisationen har blivit institutionaliserad.[30]

Isomorfi är ett begrepp inom den institutionella teorin. Med isomorfi menas att alla företag blir lika om de är verksamma inom samma del av samhället, på liknande villkor som andra inom samma del av näringslivet, detta kommer leda till att bolag drivs åt samma håll. Isomorfi förklarar detta. Organisationer väljer (drivs till) liknande företagsformer och praktiker, detta för att det institutionella trycket inskränker deras valmöjligheter till det som är det godtagbara (det legitima). Det finns fortfarande ett utrymme för handling som leder till ett förfarande efter eget skön (teorin är alltså inte i första hand en teori om agency). I teorin finns tre olika former för överföring av isomorfi, dvs. att kopieringsprocessen ser enhetlig ut. De tre formerna är normativa, tvingande och mimetiska. IASB tillhör den tvingande formen som innebär att om man avviker från denna norm så får man en tillsägelse som t ex kommer i form av en varning.[31]

---

[28] M. J. Hatch & A. L. Cunliffe, *Organization Theory*, Oxford University Press Inc, 2006, s. 86
[29] DiMaggio & Powell, *The iron cage revisited*., American sociological Review, 1983, s. 147-160
[30] M. J. Hatch & A. L. Cunliffe, *Organization Theory*, Oxford University Press Inc, 2006, s. 86
[31] S. Clegg, M. Kornberger & T. Pitsis, *Ledning och organisation*, Liber AB, 2007, s. 67

I rättssystemet finns det två grenar: den ena grenen är den skrivna lagen och den andra grenen är den oskrivna lagen. Det förstnämnda är ett system som går att utläsas och individen straffas om den inte följer det systemet. IASB skriver regelverket inom redovisningen, det vill säga dess rekommendationer som ges ut, dessa rekommendationer är omnämnda som god redovisningssed. Det sistnämnda av rättsystemet är den oskrivna delen, den delen vi tar hänsyn till i vårt dagliga liv. Denna gren kan man kalla för normer. Hayek beskriver skillnaderna mellan regler och normer. Han menar att då regler är en samling av förordningar som kan utläsas så är normer den känsla av rätt och orätt, bra och dåligt, lämpligt och olämpligt som finns inom en kultur (en institution). Normerna visar sig implicit i ett sätt att leva, att uppföra sig och hysa en åsikt, alltså i sättet man använder reglerna på, dvs. tillämpningen.[32] Vi kan visa detta genom ett exempel: det finns en regel om hur man ska göra en nedskrivning av goodwill, detta är den skrivna regeln utgiven av IASB, sedan använder vi denna regel på ett eller flera olika sätt t.ex. en speciell anledning som man gör en nedskrivning utefter. I det här fallet kan man betrakta regler som att de oftast har ett handlingsutrymme och normen då alltså bildar ett sätt att begränsa handlingsutrymmet. Kanske kan man säga att normen befinner sig under horisonten, regeln över.

En sammanfattande bild

Vi kan nu ge en sammanfattande bild av hur regler, normer, skäl och tillämpning förhåller sig till varandra. Skälen och reglerna är över horisonten, med det menar vi att de utgör tillgängliga data sådana som vi kan observera i till exempel regelsamlingar (IFRS) eller i årsredovisningar. Normer och tillämpning, däremot, befinner sig under horisonten, i det att dessa två beståndsdelar synliggörs genom de två som är över horisonten.

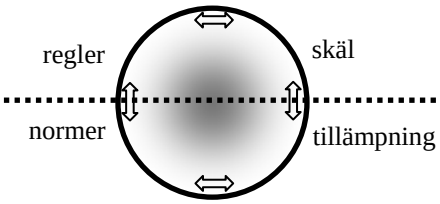

Modellen kan läsas så att de olika beståndsdelarna förhåller sig till varandra så att man genom skälen kan se tillämpningen, genom tillämpningen kan man se normerna, dessa som i sin tur för

[32] F.A. Hayek, *Law, legislation and liberty*, Antony Rowe Ltd, 1998 , del 2 sid 81

håller sig till de explicit formulerade reglerna. På så vis bildar dessa fyra beståndsdelarna en helhet.

3. Metodkapitel

I detta avsnitt beskrivs de metodval och aktiva ställningstaganden som gjorts. Kapitlet inleds med en förklaring av studiens metodologiska utgångspunkter vilket utmynnar i studiens tillvägagångssätt. En redogörelse över metodvalet föranleder studiens datainsamling och urvalsprocess. Kapitlet avslutas med en metodkritik.

3.1 Tillämpning av metod

När man läser en text så kan man säga att själva läsningen är en slags översättning. Man förstår, och själva förståelsen, är läsningen. Att säga att läsning är översättning kanske verkar konstigt men om vi istället använder ordet interpretation (tolkning) så blir det tydligare. En klassificering av en text, exempelvis av skäl, utgör en sådan interpretation (tolkning) av det som skrivits. Vi kommer i det här avsnittet att redovisa en konkret analysmetod av texter, en analysmetod som vi i delar kommer att använda oss av. Den metoden kallas för *illokutionsanalys*, dvs. en analys av illokutioner, det betyder en analys av ett uttalandes mening. Metoden är utvecklad för att analysera facktexter, sådana som exempelvis redovisningar är.

Vi söker efter systematiseringar (klassificeringar – samband mellan beståndsdelarna som vi beskrivit tidigare) som kan tänkas finnas av skäl till nedskrivningar. I vår studie fokuserar vi därför några företag i en specifik bransch för att på så vis nå så djupt vi kan. En fallstudie skulle enligt oss beskriva detta på bästa sätt. Vi kommer därför i det följande att beskriva fallstudie – så som vi förstår fallstudiens metod – för att nå ett sådant djup.

Sammanfattningsvis kan man säga att vår studie då bygger på dels interpretivism (tolkning genom klassificering), dels fallstudie. Vi börjar med en kortare beskrivning av interpretivism och illokutionsanalys för att sedan beskriva fallstudie. Ambitionen är inte att ge en fullständig beskrivning av dessa vetenskapliga metoder, utan i stället att redogöra för hur vi gjort och vad det bygger på.

Interpretivism

Interpretivism är lik hermeneutiken i sin kritik emot det positivistiska (naturvetenskapliga) sättet att se på samhällsvetenskapen. Det hermeneutiken och interpretivismen har gemensamt i sin kritik är att samhällsvetenskapens studieobjekt, alltså människor och institutioner, skiljer sig i

grunden åt från det naturvetenskapliga studieobjektet. Detta för att de sociala verkligheterna inte behöver vara samma som den som beskrivs med statistik. Ett förtydligande exempel (från ett annat område än redovisningens) på detta är en studie som Foster gjorde 1995, där hade han tittat på ett område som enligt brottsstatistiken hade väldigt hög kriminalitet, men de som bodde i detta område tyckte inte att kriminaliteten var speciellt hög. Detta visade sig bero på att det fanns en informell social kontroll (ett socialt tryck) som bland annat innehöll att grannarna brydde sig om och tog hand om varandra. Man undersöker den sociala kontexten, vilket, i ett interpretivistiskt synsätt, blir hur en social grupp tolkar sin omgivning, men man kan ytterligare sätta in de tolkningar som framkommit, inom den samhällsvetenskapliga referensramen. Man försöker alltså tolka andras tolkningar, en så kallad dubbel tolkning.[33] I vår undersökning har vi använt oss av denna metod av tolkning. Då årsredovisningarna är en tolkning av den interna diskussionen gör vi alltså en dubbeltolkning av den externa redovisningen.

Facktextanalys

En facktextanalys beskriver ett sätt att analysera en facktext. Britt-Louise Gunnarsson, som är professor i nordiska språk, menar att den pragmatiska metoden syftar till att beskriva facktexter på en makro- och mikronivå. Makronivån består av två klassificeringar. Den första beskriver huvudsyftet med texten, vilket i facktexter kan vara *informera*, *förklara*, *värdera*, *argumentera* och *påverka*. I vår analys kommer främst kategorierna *argumentera* och *värdera* att spela roll. De påföljande kategorierna beskriver hur syftet uppfylls av de olika textdelarna. Det är utefter dessa senare kategorier vi kommer att dela in årsredovisningarna i ett första steg för att ta reda på anledningarna till nedskrivningarna av goodwill. Mikronivån beskriver texten på meningsnivå genom illokutionsanalysen. En illokutionsanalys är en analys av olika uttrycks mening, en så kallad illokution. Illokutionerna är indelade i huvudkategorier och subkategorier. Dessa är *informativt* syfte (beskriva, förmoda), *explikativt* syfte (förklara, förtydliga), *expressivt* syfte (uttrycka engagemang, ifrågasätta), *argumenterande* syfte (anta, hävda), *handlingsinriktat* syfte (rekommendera, varna). I Gunnarssons modell finns ytterligare en kategori som är *metakommunikativt* syfte (berättelse, citat), denna kommer vi emellertid inte att använda i vår

[33] A. Bryman, *Samhällsvetenskapliga Metoder*, 2:a upplagan, Liber AB, 2008, s. 32-35

studie.[34] Det är på detta vis, genom att på meningsnivå dela in texten i de tidigare nämnda kategorierna, som vi får ut de anledningar som nedskrivningarna är gjorda efter.

[34] B-L. Gunnarsson, *Facktexter under 1900-talet 2 – metoder för textanalys på makro- och mikronivå*, Uppsala Universitet, 1989, s. 27-32

3.2 Fallet: djup snarare än bredd

Vår studie inriktar sig på enskilda enheter (fallet) istället för den breda översikten (survey). Detta innebär att studien ska ge en djupare och mer ingående kunskap inom undersökningsområdet, det vill säga nedskrivningar av goodwill. Denna studie ämnar ge systematisering av de underliggande anledningarna för nedskrivning av goodwill. Studieobjekten väljs utefter de karaktärsdrag man vill undersöka.[35]

Generellt kan man säga att fallstudie syftar att beskriva det enskilda så noga som möjligt, men ingen generell giltighet är eftersträvansvärd. Däremot en så noggrann beskrivning som möjligt. Det generella kan man uppnå genom en sammanställning av flera fallstudier. Vad som avgränsar det enskilda fallet kan man inte generellt specificera eftersom, vad som bestämmer vad som är ett fall beror på vad man vill undersöka: en bransch kan vara ett fall, ett företag kan vara ett fall eller en specifik händelse kan vara ett fall. I vårt fall är fallet avgränsat genom ett land, en bransch och ett tidsspann. Eftersom det är själva undersökningen (och dess syfte) som bestämmer vad som är praktiskt att ha som fall så är det inte på förhand givet vad som kan betraktas som ett fall. I vårt fall är det praktiskt att välja en bransch med de begränsningar som vi har angivit tidigare. [36]

Poängen med att göra en fallstudie är att man genom fallstudien får reda på vad det är som gäller men inte hur många eller hur mycket: baserat på den enskilda fallstudien kan man inte dra generella slutsatser men man får reda på vad som är viktigt och vad som spelar roll. I vårt fall kan vi göra en analys av illokutioner som finns utan att ta hänsyn till antal eller tyngd. Vi kan analysera de samband vi är ute efter utan att behöva ta hänsyn till statistiska samband. Fallstudie förhåller sig till översiktsundersökningar (survey) som djup förhåller sig till bredd.

3.3 Val av källa för empirisk data

Vi använder oss enbart av skriftliga källor där skäl anges som är tillgängliga och offentliga för allmänheten.[37] Våra informationskällor har utgjorts av informationen som kommit ur

[35] M. Denscombe, *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*, Studentlitteratur AB, 2009, s. 59-73
[36] M. Denscombe, *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*, Studentlitteratur AB, 2009, s. 59-73
[37] M. Denscombe, *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*, Studentlitteratur AB, 2009, s. 316-317

årsredovisningarna. Årsredovisningarna blir tillförlitliga då de inte bara är upprättade inom normverk men även granskade av en oberoende part. Endast årsredovisningarna faller under IFRS regelverk och därför är det bara dem som är intressanta för oss. Även om årsredovisningarna är publicerade med ändamål att visa hur företagets ställning är så beskrivs också vad företaget har gjort, anledningarna till nedskrivningar av goodwill, vilket faller in i uppsatsens syfte. Dokumenten är uppbyggda på upphovsmännens tolkningar och därför är de intressanta i vår studie. Genom årsredovisningen finns den tydliga kopplingen till IFRS regelverk.

3.4 Datainsamling

Primärdata är information som inte sedan tidigare finns systematiserad. Informationen samlas in och analyseras av forskaren själv genom till exempel personliga intervjuer, observationer eller enkäter.[38] Sekundärdata är information som inte är skapad enbart för att uppfylla studiens syfte. Den information som finns systematiserad är alltså den som tidigare har samlats in av någon annan.[39] Vi använder oss av primärdata, vi har alltså själva samlat in data genom att läsa och tolka årsredovisningar. Då årsredovisningarna är ett centralt sätt för företagen att kommunicera vad de har gjort under året och även hur det gått för dem är detta den kvalitativt sett enda informationskällan: den eftersökta kvalitén på data säkerställs genom årsredovisningar. Börsnoterade företag måste alltid publicera sina årsredovisningar. Årsredovisningarna är hämtade från de berörda företagens hemsidor.

3.5 Val av undersökningsobjekt

Företagen i studien är valda utifrån kriterier som är energi- och råvaruföretag (insatsvaror i industrin), börsnoterade på stockholmsbörsen (NASDAQ OMX Stockholm). De valda företagen ska även ha haft en goodwillpost och gjort goodwillnedskrivningar. Enligt den institutionella teorin agerar liknande företag lika i liknande situationer – baserat på detta har företagen i studien blivit utvalda utefter deras marknadsvärde (Large Cap-bolag, så som Large Cap är definierat). Fyra bolag fyllde dessa kriterier. De svenska företagen har valts ut via NASDAQ OMX Nordic:s hemsida.

3.6 Metodkritik och studiens begränsningar

[38] K. Halvorsen, *Samhällsvetenskaplig metod*, *Studentlitteratur AB*, 1992, s. 72
[39] K. Halvorsen, *Samhällsvetenskaplig metod*, *Studentlitteratur AB*, 1992, s. 80

Fallstudie ger oss inte en översiktsbild vid ett givet tillfälle. En översiktsundersökning (s.k. servey) skulle ha gett oss en översiktsbild vid ett givet tillfälle. En sådan översiktsbild är givetvis värdefull men samtidigt bristfällig. En tillfällig översiktsbild ger ytlig och potentiell kortsiktig information, en fallstudie undviker ytligheten men inte kortsiktigheten. Enda sättet att undvika kortsiktigheten skulle vara genom en s.k. longitudell studie (studera en lång serie av data). Men alla dessa typer av studier har ett gemensamt problem och det är att ingen av dem kan ge säkra förutsägelser om framtiden. Vi är inte intresserade av att göra förutsägelser om nedskrivningar, endast att få en bild av vilka skäl som finns. Baserat på kunskap om vilka skäl som finns kan man göra översiktsundersökningar eller longitudella undersökningar.

Varje undersökningsmetod representerar det undersökta på sitt sätt. Den metod vi har valt representerar det undersöka området på sitt sätt, men vi missar översikten och vi missar den historiska utvecklingen över tid. De regler vi undersöker har emellertid inte funnits så länge, det skulle inte var meningsfullt att göra en annan studie än den vi gör just nu.

4. Empiri

Detta avsnitt redogör för den empiri som samlats in. Kapitlet bildar en sammanställning av anledningarna till nedskrivningar av goodwill. Det avslutas med en sammanfattande tabell med kommentarer

4.1 Fyra koncerner

Fyra koncerner faller inom vår avgränsning dessa är: Lundin Petroleum, Alliance Oil Company, Holmen, Stora Enso. Vi kommer i det följande att ge en summarisk (mycket summarisk) beskrivning av de olika koncernerna, hur deras goodwill uppstod, följd av redogörelse för och diskussion av deras skäl för nedskrivning. Varje redovisning avslutas med en tabell som består av en rad för varje skäl och fyra kolumner: kolumnerna är *Kategori (kategorisering på makronivå)*, *Norm (underliggande rättesnöre)*, *Regel (IFRS)*, *Skäl (explicit formulerade)* och *Tillämpning*: *syfte (illokution)*. Men innan dess några kortfattade ord om branschen.

4.2 En kort beskrivning av branscherna

Den indelning som Nasdaq/OMX gör av branscher sammanfaller inte alltid helt med andra branschindelningar. En typ av indelningar som finns är den som branschföreningar (intresseorganisationer) representerar. Dessas främsta uppgift är att representera branschen på olika sätt, bland annat som remissinstanser och PR-organ. Energibranschen har en sådan intresseorganisation. Energibranschens intresseorganisation, Svensk Energi, presenterar branschen i sig som en viktig drivkraft bakom den svenska ekonomin, som exempel på detta anger de att bara energibranschen satsar nästan 70% av vad alla branscher satsar tillsammans i Sverige. Energibranschen som den är idag sysselsätter nästan 20 000 människor vilket har bidragit till den svenska välfärden, framhåller man stolt.[40] Många medlemmar i organisationen är verksamma med el, men även andra finns med, exempelvis olja.

Skogsindustriernas, en del av råvarubranschen, säger så här om sig själva: skogsindustrin är en extremt exportinriktad bransch. De anför att de bidrar med 10-12 procent av den svenska exporten. Sverige som nation är värdens näst största exportör av papper, pappersmassa och

[40] http://www.svenskenergi.se/sv/Om-el/investeringar-i-elbranschen/ 2011-07-17

sågade trävaror, påstår man stolt. Detta har gjort Sverige till en form av kluster (som Silicon Valley är för IT) för skogsindustrin, det vill säga en samling av olika företag som rör skogsindustri, allt från export till teknisk utveckling.[41] Som vi har sagt tidigare följer vi Nasdaq OMX:s branschindelning i vårt val av företag att undersöka.

4.3 Lundin Petroleum

Innan Lundin Petroleum bildades hette bolaget Lundin Oil. År 2001 bildades bolaget Lundin Petroleum då ett kanadensiskt oljebolag, Talisman Energy, köpte Lundin Oil. Lundinsfären omfattar publika bolag med familjen Lundin som den huvudsakliga aktieägaren. Lundin Oil:s ledning och team av tekniker följde med i köpet. Fördelen med förvärvet, så som de själva presenterade det, var att Lundin Oil:s aktieägare fick nya kontakter samt en aktie i det nyförvärvade bolaget, Lundin Petroleum. Detta ledde till att prospekteringstillgångarna och handeln började växa.[42] Goodwill har främst uppstått i Lundin Petroleum genom att man köpt oljebolag med prospektering på olika oljefält.

Lundin Petroleum har inte gjort några nedskrivningar av goodwill under åren 2005-2008. År 2009 gjorde företaget en nedskrivning av hela sin goodwill, vilket var 847 196 000 SEK. Efter nedskrivningen uppgick deras totala tillgångar till 20 998 229 000 SEK. Året innan hade Lundin Petroleum totala tillgångar på 25 280 624 000 SEK. Denna drastiska minskning beror till stora delar på icke-kassapåverkande kostnader som tagits, bland dessa finns nedskrivningar på oljetillgångar och goodwill, detta år gjorde det även en förlust på 2 890 510 000 SEK som helt hänvisar sig till just dessa engångskostnader.[43] VD:n uppger att de haft ett dåligt år men förklarar detta med att det beror på den totala nedskrivningen av deras ryska tillgång då han säger i VD-ordet att *”Den största negativa effekten är resultatet från vårt beslut att skriva ner det bokförda värdet på vår ryska tillgång”*.[44] Samtidigt som han meddelar, genom nedskrivningen, att det inte finns någon potential kvar i området, så hävdar han också att *”området fortfarande innehåller ytterligare prospekteringspotential”*.[45] Med detta tycks VD:n mena att goodwillen bibehåller sitt värde men att detta inte redovisas i bokföringen. Själva nedskrivningen är kopplad till tillgångar i Ryssland (Lagansky). Denna nedskrivning var på knappt 850 miljoner SEK men de totala

[41] Skogsindustrierna, http://www.skogsindustrierna.org, 2011-07-17
[42] Lundin Petroleum AB, http://www.lundin-petroleum.com, 2011-05-25
[43] Ludin Petroleum Årsredovisning 2009, http://www.lundin-petroleum.com, s. 56-58, 2011-05-23
[44] Ludin Petroleum Årsredovisning 2009, http://www.lundin-petroleum.com, s. 4, 2011-05-23
[45] Ludin Petroleum Årsredovisning 2009, http://www.lundin-petroleum.com, s. 4, 2011-05-23

nedskrivningarna av det ryska bolaget hamnade på dryga tre och en halv miljarder SEK. Nedskrivningen av goodwill i det ryska bolaget försvinner på det viset i mängden (den totala avskrivningen detta år var dryga fyra miljarder i hela koncernen, nedskrivningen av goodwill utgör således en femtedel av den totala nedskrivningen). Nedskrivningen förklaras i noten med att *"Det finns fortfarande prospekteringspotential i Laganskyblocket men efter resultaten av Petrovskaya- och Laganskayaborrningarna, bedöms nedskrivningen av det bokförda goodwillvärdet som skälig under dessa förhållanden"*.[46] De har uttalat sig om att det finns ett värde kvar i dessa områden samtidigt som det gjorts nyinvesteringar som tyder på att det fortfarande finns potential till vinster. Detta visar att de använder de misslyckade borrningarna som en anledning att skriva ned sin goodwill.

Här följer en sammanställning i tabellform av de vi sagt ovan.

Kategori	Norm	Regel[47]	Skäl	Tillämpning: syfte
Informera	Ärligt rationellt ekonomiskt beteende, rättvisande bild	Koppling till kassagenererande enhet	Den största negativa effekten är resultatet från vårt beslut att skriva ner det bokförda värdet på vår ryska tillgång	Explikativt syfte: försvara åtgärden
Värdera	Rationellt ekonomiskt chanstagande	Förväntningar på avkastning	området fortfarande innehåller ytterligare prospekteringspotential	Explikativt syfte: försvara åtgärden (företagsköpet)
Värdera	Rationellt ekonomiskt chanstagande	Förväntningar på avkastning	Det finns fortfarande prospekteringspotential i Laganskyblocket men efter resultaten av Petrovskaya- och Laganskayaborrningarna, bedöms nedskrivningen av det bokförda goodwillvärdet som skälig under dessa förhållanden	Explikativt syfte: försvara åtgärden (företagsköpet och goodwill-nedskrivningen)

[46] Ludin Petroleum Årsredovisning 2009, http://www.lundin-petroleum.com, s. 68, 2011-05-23
[47] Externa och interna anledningarna.
Externa anledningar: nya förutsättningar på marknaden, negativa ekonomiska, juridiska förändringar, stigande marknadsränta
Interna anledningar: minskade förväntningarna på avkastningen

4.4 Alliance Oil Company

Alliance Oil Company, är en sammanslagning av flera förvärv genom åren. Aktien handlas genom depåbevis på stockholmsbörsen och följer således Nasdaq OMX:s regelverk (IFRS).[48] Koncernen är ett självständigt oljebolag med en enhetlig verksamhet i Ryssland och Kazakstan. Alliance Oil Company har idag oljereserver och en vertikalintegrering som omfattar ett raffinaderi som raffinerar råolja. De har även ett nätverk av bensinstationer och oljeprodukts-terminaler.[49]

Alliance Oil Company har inte gjort några nedskrivningar av goodwill under åren 2005-2007 samt år 2009. År 2008 gjorde företaget en nedskrivning som var på 208 000 USD. De hade efter nedskrivningen totala tillgångar som uppgick till 2 390 941 USD. VD:n uttalade sig om företaget i sin helhet. Den frasen som användes upprepade gånger var att ”… *det blivit tydligt att vi är väl positionerade för att möta utmaningarna i den rådande marknaden*”.[50] Han hävdade också att företaget har resurser som gör dem ”*förmögna att handskas med en instabil omvärld*” på ett bra sätt.[51] Dessa kommentarer betyder att en nedskrivning inte egentligen är nödvändig men att de passar på inför de ljusa tider som de hoppas kommer. (Vi förstår detta som att de inte vill hantera goodwill när det börjar gå bättre för dem.) I noten beskrivs att olje- och gastillgångarna i dotterbolaget (CJSC Pechoraneft) skrivits ned och detta användes som anledning till att de skrev ned sin goodwill, så här formulerade de det:”… *CJS Pechoraneft eftersom en nedskrivning av olje- och gastillgångarna för detta dotterbolag bokfördes per 31 december 2008*”.[52] Detta är en indikator på att de inte har separerat övervärdet som fanns i olje- och gastillgångarna ifrån goodwill vid förvärvet (detta betyder alltså att goodwillvärdet egentligen är olje- och gastillgångarnas värde). En ytterligare indikator är att de i sin verksamhetsbeskrivning för år 2008, beskriver att resultatet har påverkats av en nedskrivning av deras olje- och gastillgångar, de formulerar detta som följer: ”*Resultatet påverkades av en icke kassapåverkande nedskrivning* (av olje- och gastillgångarna, vår anmärkning) *om 316,85 MUSD till följd av ett s.k.*

---

[48] “Alliance Oils bolagsstyrning baseras på bolagsordningen, noteringsavtalet med NASDAQ OMX Nordic samt övriga tillämpliga lagar och regler.” Hämtad från http://www.allianceoilco.com/index.php?p=cg&afw_lang=sv 2011-07-17
[49] Alliance Oil Company, Ltd., http://www.allianceoilco.com, 2011-05-25
[50] Alliance Oil Company, Årsredovisning 2008, http://www.allianceoilco.com, s. 8, 2011-05-23
[51] Alliance Oil Company, Årsredovisning 2008, http://www.allianceoilco.com, s. 8, 2011-05-23
[52] Alliance Oil Company, Årsredovisning 2008, http://www.allianceoilco.com, s. 64, 2011-05-23

nedskrivningstest av koncernens olje- och gastillgångar".[53] I och med nedskrivningen av de förvärvade tillgångarna har de i samband med detta skrivit ned goodwill. Detta tyder på att de inte har separerat det potentiella övervärde som fanns när de förvärvade företaget. Goodwill ska vara skild ifrån andra tillgångar då det ska redovisas, därmed ska tillgångarna separeras som enskilda tillgångar. När Alliance Oil Company, förvärvade dotterbolaget var deras bokförda värde av olje- och gastillgångarna lägre än marknadsvärdet. Marknadsvärdet skulle bli det nya bokförda värdet i deras redovisning men mellanskillnaden av dessa värden blev istället goodwill. Det tycks som om företaget inte har separerat goodwill och övervärdet hos olje- och gastillgångarna.

Här följer en sammanställning i tabellform av de vi sagt ovan.

Kategori	Norm	Regel[54]	Skäl	Tillämpning: syfte
Argumentera	Konkurrens	Behov	… det blivit tydligt att vi är väl positionerade för att möta utmaningarna i den rådande marknaden	Expressivt syfte
Argumentera	Konkurrens	Behov	Förmögna att handskas med en instabil omvärld	Expressivt syfte
Förklara	Rationalitet	Negativ ekonomisk förändring	CJSC Pechoraneft eftersom en nedskrivning av olje- och gastillgångarna för detta dotterbolag bokfördes per 31 december 2008	Explikativt syfte
Informera	Marknadsvärde	Koppling till kassagenererande enhet	Resultatet påverkades av en icke kassapåverkande nedskrivning om 316,85 MUSD till följd av ett s.k. nedskrivningstest av koncernens olje- och gastillgångar	Explikativt syfte

[53] Alliance Oil Company, Årsredovisning 2008, http://www.allianceoilco.com, s. 10, 2011-05-23
[54] Externa och interna anledningarna.
Externa anledningar: nya förutsättningar på marknaden, negativa ekonomiska, juridiska förändringar, stigande marknadsränta
Interna anledningar: minskade förväntningarna på avkastningen

4.5 Holmen

Koncernen Holmen tillhör branschen skogsindustri. De framhåller att de viktiga med deras koncern är deras egenproducerade energi samt det egna skogsinnehavet. Holmen producerar olika typer av pappersvaror (som kartong och tryckpapper) samt olika trävaror och (som tidigare nämnts) energi och skogsbruk. Man kan säga att koncernen är uppbyggd så att de kontrollerar viktiga insatsvaror (energi eftersom verksamheten är energikrävande, trävaror eftersom deras produktion baserar sig på denna råvara). Koncernen har som mål att växa organiskt men det sker även företagsförvärv vid expansion så att goodwill uppstår.[55]

Holmen har inte gjort goodwillnedskrivningar åren 2005,-2006, 2008 och 2009. År 2007 gjorde de en nedskrivning på sin totala goodwill som var 569 miljoner SEK. De hade efter nedskrivningen totala tillgångar som uppgick till 33 232 miljoner SEK. Denna goodwillnedskrivning förklarar de i noten med att ”*Det beräknade återvinningsvärdet för enheter inom Holmen Paper har under 2007 minskat väsentligt främst till följd av fortsatta kostnadsökningar…*”[56] Här förklarar Holmen att de, på grund av kostnadsökningar som har skett, får minskade framtids utsikter. De fortsätter senare i noten med att förklara att just denna kostnadsökning medfört en total nedskrivning av deras goodwill men också nedskrivningar av de materiella anläggningstillgångarna som de har: de formulerar detta på följande vis: ”*Detta* (kostnadsökningar, vår anmärkning) *har medfört en nedskrivning av goodwill på 569 Mkr till 0Mkr samt en nedskrivning på materiella anläggningstillgångar med 1034 Mkr*.” Båda dessa nedskrivningar förhåller sig till ett pappersbruk i Madrid eller som de säger själva i noten ”*Koncernens goodwill tillhörde i sin helhet Holmen Paper och härrörde huvudsakligen från förvärvet av tidningspappersbruket i Madrid år 2008. Återanskaffningsvärdet har beräknats som nyttjandevärdet. Kassaflöden har diskonterats med en vägd kapitalkostnad som motsvarar 10,4 (9,2)% före och 7,3 (6,7)% efter skatt.*” Med detta menar de alltså att de ser minskade framtidsutsikter i sitt pappersbruk i Spanien som är det enda de har i Spanien. De hävdar senare i sin förklaring av Holmen att tryckpappersverksamheten med kartongverksamheten står för 80% av deras nettoomsättning, de väljer att skriva detta som följer ”*De tillverkande affärsområdena är Holmen Paper (tryckpapper), Iggesund Paperboard (Kartong) och Holmen Timber (Trävaror). De två förstnämnda svarar tillsammans för cirka 80% av Holmens nettoomsättning.*”

[55] Holmen http://www.holmen.com 2011-07-19
[56] Holmen årsredovisning 2007 s.48

Detta betyder att Holmen Paper, vilket är ett sådant bruk som det skrev ned sin goodwill på, är en av deras större inkomstkällor. Det man förstår utifrån detta är att Holmen tror att de kommer att ha sämre år framöver i och med ökade kostnader i en av deras större inkomstkällor. De kan därför försöka ta så mycket kostnader kopplade till denna verksamhet i år för att undvika kostnader i de troligtvist dåliga tider framöver för denna verksamhet. Man kan alltså tänka sig att det tar en så kallad big-bath-kostnad men inte för att de har bytt ledning utan för att de ska se till att inte tynga ner resultatet för mycket med minskande intäkter och höga av- och nedskrivningar. En annan indikator på detta är som VD:n säger ”…*Holmen Paper var den helt otillräcklig. Främsta förklaringen finns på kostnadssidan.*” Detta kan man tyda som en ytterligare faktor på att just kostnaderna ökar och att de kommer fortsätta göra det de kommande åren. VD:n pekar ytterligare på prisläget då han i en framåtsikt förklarar följande: ”*Det höga kostnadsläget för de viktiga råvarorna virke, returpapper, massa och energi består vid inledningen av år 2008.*” Med detta menar VD:n att just deras kostnader kommer att fortsätta vara höga i framtiden vilket kommer leda till minskade intäkter för koncernen.

Här följer en sammanställning i tabellform av de vi sagt ovan.

Kategori	Norm	Regel[57]	Skäl	Tillämpning: syfte
Förklara	Ärlighet, rättvisande bild	Förväntningar på avkastning	”…Holmen Paper var den helt otillräcklig. Främsta förklaringen finns på kostnadssidan	Explikativt syfte
Argumentera	Ekonomisk rationalitet	Nya förutsättningar på marknaden	Det höga kostnadsläget för de viktiga råvarorna virke, returpapper, massa och energi består vid inledningen av år 2008.	Explikativt syfte
Informera	Ekonomisk rationalitet	Kopplingen till kassagenererande enhet	De tillverkande affärsområdena är Holmen Paper (tryckpapper), Iggesund Paperboard (Kartong) och Holmen	Explikativt syfte

[57] Externa och interna anledningarna.
Externa anledningar: nya förutsättningar på marknaden, negativa ekonomiska och juridiska förändringar, stigande marknadsränta
Interna anledningar: minskade förväntningarna på avkastningen

			Timber (Trävaror). De två förstnämnda svarar tillsammans för cirka 80% av Holmens nettoomsättning	
Förklara	Ekonomisk rationalitet	Nya förutsättningar på marknaden	Det beräknade återvinningsvärdet för enheter inom Holmen Paper har under 2007 minskat väsentligt främst till följd av fortsatta kostnadsökningar…	Argumenterande syfte
Informera	Objektivitet	Nya förutsättningar på marknaden	Detta har medfört en nedskrivning av goodwill på 569 Mkr till 0Mkr samt en nedskrivning på materiella anläggningstillgångar med 1034 Mkr.	Explikativt syfte
Värdera	Objektivitet	Koppling till kassagenerande enhet	Koncernens goodwill tillhörde i sin helhet Holmen Paper och härrörde huvudsakligen från förvärvet av tidningspappersbruket i Madrid år 2008. Återanskaffningsvärdet har beräknats som nyttjandevärdet. Kassaflöden har diskonterats med en vägd kapitalkostnad som motsvarar 10,4 (9,2)% före och 7,3 (6,7)% efter skatt.	Argumenterande syfte

4.6 Stora Enso

Stora Enso är en skogsindustrikoncern. De ser sig själva som de globala nytänkarna inom paketering, papper och träprodukter. Stora Ensos fokus ligger i dagsläget på de tillväxtmarknader som finns, exempelvis Latinamerika. De produkter Stora Enso tillverkar faller under fyra kategorier, paketering, fin papper, tryckpapper och träprodukter. Stora Enso växer på olika sätt, ibland genom att starta företag och ibland genom att förvärva företag beroende på ifall det förvärvande företaget ger några positiva synergieffekter eller bidrar till vinsten i koncernen.[58]

Stora Enso har inte gjort några goodwillnedskrivningar åren 2005, 2006, 2008 och 2009. År 2007 gjorde Stora Enso en goodwillnedskrivning på 233 miljoner EUR. Deras totala tillgångar efter nedskrivningen uppgick till 15 310,8 miljoner EUR. I noten där goodwill behandlas, tas även andra tillgångar upp, vilket gör denna not väldigt omfattande. Det vi med viss säkerhet kan härleda till goodwill, tar de upp att de tänker sälja de företag dit goodwill är relaterat. Innan de genomför denna försäljning skriver de ned goodwillvärdet. Stora Enso skriver: ”… i samband med att avyttringen av den nordamerikanska verksamheten offentliggjordes, i syfte att anpassa värdet på nettotillgångarna i verksamheten efter dess beräknade marknadsvärde”.[59] De legitimerar detta genom att förklara hur det gått tillväga och vad det är de fokuserar på när de gjort goodwillprövningen, de skriver: *”Nedskrivningstest genomförs vid varje enskild kassaflödesgenererande enhet. Värderingen baseras på diskonterat kassaflöde och innefattar beräkningen av framtida kassaflöden samt till exempel beräkningen av framtida produktpriser, produktionsnivåer, produktkostnader, marknadsbalans, planerad underhåll och ett antagande om genomsnittlig kostnad för totalt kapital före skatt.”*.[60] Detta förstår vi alltså som en legitimering av Stora Ensos nedskrivning, en nedskrivning som de gjorde för att de ska sälja det företag goodwillen härrör sig till: de förväntar sig alltså ett lägre pris för företaget än det Stora Enso har värderat det till i bokföringen. Denna försäljning kan ske utifrån deras omstruktureringsplan som deras VD förklarar på följande vis: *”Utmaningarna som ligger i marknadssituationen eller i nödvändigheten av att optimera investeringarna med en begränsad*

[58] Stora Ensohttp://www.storaenso.com/ 2011-07-19
[59] Stora Enso årsredovisning 2007 s. 155
[60] Stora Enso årsredovisning 2007 s. 155

kassaflödesgenererande förmåga har funnits sedan länge”[61] med detta förstås att de kommer, och gör, omstruktureringar av deras verksamheter och att de gör sig av med verksamheter som inte fungerar som de ska. Han säger också att hans fokus är att förbättra avkastningen och öka tillväxten för deras verksamheter, VD: skriver det på följande vis: *”Jag vill att vi alla fokuserar på två saker: att förbättra vår avkastning utöver kapitalkostnaden och, för de verksamheter som redan når upp kring 15 %, att fokusera på tillväxt”*[62] Man kan förstå detta som att alla företag som inte uppfyller dessa avkastningskrav kommer få en handlingsplan eller bli utrangerade.

Här följer en sammanställning i tabellform av de vi sagt ovan.

Kategori	Norm	Regel[63]	Skäl	Tillämpning: syfte
Påverka	Aktievärde (intressenter)	Förväntningarna på avkastningen	Jag vill att vi alla fokuserar på två saker: att förbättra vår avkastning utöver kapitalkostnaden och, för de verksamheter som redan når upp kring 15 %, att fokusera på tillväxt	Handlingsinriktat syfte
Påverka	Ekonomisk rationalitet	Förväntningar på avkastning	Utmaningarna som ligger i marknadssituationen eller i nödvändigheten av att optimera investeringarna med en begränsad kassaflödesgenererande förmåga har funnits sedan länge	Expressivt syfte
Informera/Förklara	Rationalitet	Nya förutsättningar på marknaden, förväntningar på	Nedskrivningstest genomförs vid varje enskild kassaflödesgenererande enhet. Värderingen baseras på diskonterat kassaflöde	Expressivt syfte

[61] Stora Enso årsredovisning 2007 s. 7
[62] Stora Enso årsredovisning 2007 s. 7
[63] Externa och interna anledningarna.
Externa anledningar: nya förutsättningar på marknaden, negativa ekonomiska, juridiska förändringar, stigande marknadsränta
Interna anledningar: minskade förväntningarna på avkastningen

		avkastning	och innefattar beräkningen av framtida kassaflöden samt till exempel beräkningen av framtida produktpriser, produktionsnivåer, produktkostnader, marknadsbalans, planerad underhåll och ett antagande om genomsnittlig kostnad för totalt kapital före skatt.	
Argumentera	Ärlighet, rättvisande bild	Koppling till kassagenererande enhet, förväntningar på avkastning	”… i samband med att avyttringen av den nordamerikanska verksamheten offentliggjordes, i syfte att anpassa värdet på nettotillgångarna i verksamheten efter dess beräknade marknadsvärde	Explikativt syfte

4.7 Sammanfattande tabell med kommentar

Här presenterar vi en samlad tabell strukturerad efter tillämpning/syfte (illokution). Det som tydliggörs genom att visa tabellen på detta vis är sambanden mellan tillämpning/syfte och de övergripande kategorierna på textens makronivå, dvs. på textdelarna om goodwillnedskrivningens makronivå.

Kategori	Norm	Regel[64]	Skäl	Tillämpning: syfte
Informera	Ärligt rationellt ekonomiskt beteende, rättvisande bild	Koppling till kassagenererande enhet	Den största negativa effekten är resultatet från vårt beslut att skriva ner det bokförda värdet på vår ryska tillgång	Explikativt syfte: försvara åtgärden

[64] Externa och interna anledningarna.
Externa anledningar: nya förutsättningar på marknaden, negativa ekonomiska, juridiska förändringar, stigande marknadsränta
Interna anledningar: minskade förväntningarna på avkastningen

Informera	Marknadsvärde	Koppling till kassagenererande enhet	Resultatet påverkades av en icke kassapåverkande nedskrivning om 316,85 MUSD till följd av ett s.k. nedskrivningstest av koncernens olje- och gastillgångar	Explikativt syfte
Informera	Ekonomisk rationalitet	Kopplingen till kassagenererande enhet	De tillverkande affärsområdena är Holmen Paper (tryckpapper), Iggesund Paperboard (Kartong) och Holmen Timber (Trävaror). De två förstnämnda svarar tillsammans för cirka 80% av Holmens nettoomsättning	Explikativt syfte
Informera	Objektivitet	Nya förutsättningar på marknaden	Detta har medfört en nedskrivning av goodwill på 569 Mkr till 0Mkr samt en nedskrivning på materiella anläggningstillgångar med 1034 Mkr.	Explikativt syfte
Värdera	Rationellt ekonomiskt chanstagande	Förväntningar på avkastning	området fortfarande innehåller ytterligare prospekteringspotential	Explikativt syfte: försvara åtgärden (företagsköpet)
Värdera	Rationellt ekonomiskt chanstagande	Förväntningar på avkastning	Det finns fortfarande prospekteringspotential i Laganskyblocket men efter resultaten av Petrovskaya- och Laganskayaborrningarna, bedöms nedskrivningen av det bokförda goodwillvärdet som skälig under dessa förhållanden	Explikativt syfte: försvara åtgärden (företagsköpet och goodwill-nedskrivningen)
Förklara	Rationalitet	Negativ ekonomisk förändring	CJSC Pechoraneft eftersom en nedskrivning av olje- och gastillgångarna för detta dotterbolag bokfördes per 31 december 2008	Explikativt syfte

Förklara	Ärlighet, rättvisande bild	Förväntningar på avkastning	”…Holmen Paper var den helt otillräcklig. Främsta förklaringen finns på kostnadssidan	Explikativt syfte
Argumentera	Ekonomisk rationalitet	Nya förutsättningar på marknaden	Det höga kostnadsläget för de viktiga råvarorna virke, returpapper, massa och energi består vid inledningen av år 2008.	Explikativt syfte
Argumentera	Ärlighet, rättvisande bild	Koppling till kassagenererande enhet, förväntningar på avkastning	”… i samband med att avyttringen av den nordamerikanska verksamheten offentliggjordes, i syfte att anpassa värdet på nettotillgångarna i verksamheten efter dess beräknade marknadsvärde	Explikativt syfte
Informera/Förklara	Rationalitet	Nya förutsättningar på marknaden, förväntningar på avkastning	Nedskrivningstest genomförs vid varje enskild kassaflödesgenererande enhet. Värderingen baseras på diskonterat kassaflöde och innefattar beräkningen av framtida kassaflöden samt till exempel beräkningen av framtida produktpriser, produktionsnivåer, produktkostnader, marknadsbalans, planerad underhåll och ett antagande om genomsnittlig kostnad för totalt kapital före skatt.	Expressivt syfte
Argumentera	Konkurrens	Behov	… det blivit tydligt att vi är väl positionerade för att möta utmaningarna i den rådande marknaden	Expressivt syfte

Argumentera	Konkurrens	Behov	Förmögna att handskas med en instabil omvärld	Expressivt syfte
Påverka	Ekonomisk rationalitet	Förväntningar på avkastning	Utmaningarna som ligger i marknadssituationen eller i nödvändigheten av att optimera investeringarna med en begränsad kassaflödesgenererande förmåga har funnits sedan länge	Expressivt syfte
Förklara	Ekonomisk rationalitet	Nya förutsättningar på marknaden	Det beräknade återvinningsvärdet för enheter inom Holmen Paper har under 2007 minskat väsentligt främst till följd av fortsatta kostnadsökningar…	Argumenterande syfte
Värdera	Objektivitet	Koppling till kassagenerande enhet	Koncernens goodwill tillhörde i sin helhet Holmen Paper och härrörde huvudsakligen från förvärvet av tidningspappersbruket i Madrid år 2008. Återanskaffningsvärdet har beräknats som nyttjandevärdet. Kassaflöden har diskonterats med en vägd kapitalkostnad som motsvarar 10,4 (9,2)% före och 7,3 (6,7)% efter skatt.	Argumenterande syfte
Påverka	Aktievärde (intressenter)	Förväntningarna på avkastningen	Jag vill att vi alla fokuserar på två saker: att förbättra vår avkastning utöver kapitalkostnaden och, för de verksamheter som redan når upp kring 15 %, att fokusera på tillväxt	Handlingsinriktat syfte

I tabellen kan vi se tendenser, i alla fall två sådana. En sådan tendens är att företagen har ett behov av att förklara och försvara sitt agerande, sina anledningar till nedskrivning: oberoende av regel (IFRS) så finns en tendens mot explikativt och expressivt syfte. En annan är på normnivån, att man gärna vill vara rationell och ärlig. Det senare har med redovisningens övergripande normativa grund att skaffa, redovisningen ska ge en rättvisande bild.

Det som vidare framträder är ett möjligt samband mellan regelns *koppling till kassagenererande enhet* och *explikativt syfte*. Genom detta samband synliggörs behovet att förklara och försvara åtgärden. Regelns *förväntningar på avkastning* tenderar att höra samman med *explikativt* och *expressivt syfte*.

Några entydiga samhörigheter mellan olika klassificeringar under de olika beståndsdelarna visar inte tabellen, men det som tydligt framträder är att regelns *juridiska förändringar* och *stigande marknadsränta* inte finns med.

1.

5. Analys och diskussion

I detta kapitel knyts empiri och teori samman med studiens syfte och problemformulering.

DiMaggio och Powell gör ett återbesök i järnburen (The iron cage revisited)[65]. Denna järnbur, som blir hårt och fast förankrad, det blir den ram som vi lever inom, det är nämligen det som utgör en institution. Denna järnbur är bland annat uppbyggd av våra regler, normer och viljan att vara lika (normer, tvingande och mimetiska tryck som DiMaggio och Powell uttryckte det). I vår studie har vi besökt järnburen, och vi ska i detta kapitel visa hur järnburen ter sig i det sammanhang och i den tid som vi studerat.

En del i denna järnbur som vi diskuterat tidigare är en drivkraft att vara lika, denna drivkraft syns i vår studie bland annat i användningen av rationalitet. Detta för att om man framstår som rationell blir ens agerande svårare att angripa, detta i samband med att just explikativt syfte (förklara, försvara) dominerar, så blir ens försvar starkare när man är rationell. Detsamma gäller när man följer andra normer i samhället, som inte nödvändigtvis gäller bara goodwillnedskrivningar, till exempel objektivitetskriteriet. För ärlighet gäller samma sak, ärlighet är en norm som gäller i många sammanhang men det kommer speciellt i uttryck i redovisning genom att redovisning specifikt ska ge en rättvisande bild av organisationen.[66] Det vi kunnat se när det gäller reglerna för goodwillnedskrivningar är att de är tämligen öppna och obestämda: deras tillämpning är inte given. Det som blir uppenbart är att, vad som utgör en rättvisande bild då inte blir baserat på tydliga och bestämda regler, men det tycks inte heller vara så att de bygger på en utvecklad sed. Om detta senare är riktigt så förklarar det två observationer: först och främst den i allt väsentligt dominerande *explikativt syfte*, dvs. behovet av att försvara åtgärden (den aktuella goodwillnedskrivningen), vidare förklarar det bristen på entydiga samhörigheter mellan olika klassificeringar – det som alltså tydligt visar på godtycket i tillämpning av regelsystemet. Hade det funnits en utvecklad sed så hade den i sig själv tydligt visat sig i ett mönster och seden i sig själv hade försvarat åtgärden. Godtyckligheten visar sig tydligast sättet man använder motiveringarna, det är tydligt att man undviker hänvisningar till

[65] DiMaggio & Powell, *The iron cage revisited*., American sociological Review, 1983, s. 147-160
[66] Se exempelvis Grönlund et al, Principbaserad redovisning, Studentlitteratur, 2008, sid 25

exempelvis ränteläget (en faktor som i sig kan vara svår att hantera eftersom en hänvisning till den kan leda både till nedskrivning och till att avstå: i en lågkonjunktur, då det kan finnas skäl att skriva ner goodwill med denna hänvisning, så går räntan samtidigt ner så att värdet på en investering går upp i motsvarande grad, då blir en hänvisning till ränteläget osäker och otydlig). I en situation där marknadsräntan (eller centralbankens styrränta) går upp eller ner kan det ändå vara besvärligt att hänvisa till den: detta förklaras således också genom att det inte finns en utvecklad sed, om det hade funnits en sådan och om den hade gällt räntan, så hade seden kunnat försvara en hänvisning till räntan när en organisation vill skriva ned goodwillvärde. Godtycket, tillsammans med avsaknaden av en utvecklad sed, gör att koncernen väljer det som förefaller starkast som argument för sin nedskrivning. Och själva behovet av att argumentera bygger på avsaknaden av sed eller entydiga regler. Det som förklarar den tämliga öppenheten i reglerna är, så vitt vi kan se, avsaknaden av en stabil, entydig, uppfattning av vad just goodwill är, vi vet hur den uppstår, men den kan aldrig existera för sig själv utan måste, lik en parasit, leva på något annat. Denna svårighet framkommer tydligt: goodwill som övervärde har inget eget liv, den står inte för sig själv i en redovisning – och, det viktiga, det finns ingen entydig (institutionaliserad) överenskommelse om hur den ska hanteras – den är kanske under utveckling (fast detta kan vi så klart inte säga med ledning av vår studie, men det vi kan misstänka är att så är fallet – möjligen kan andra studier klarlägga detta).

En annan del i reglerna som vi inte kunnat påvisa användning av i vår studie är en hänvisning till juridiska förändringar. Detta kan bero på att det är ovanligt med juridiska tvister (tillämpning av lagar) eller förändringar i lagstiftningen som kan komma att beröra den kassagenererande enheten och därmed goodwill. Men viktigare i den här studiens sammanhang är att innebörden av dessa typer av förändringar kan vara svåra att tillämpa eftersom innebörden av lagförändringar ändå kan vara oklar när det gäller nedskrivningar av goodwill. Om till exempel reglerna på beskattning inom koncernen skulle ändras, låt oss säga att utdelning emellan koncernbolag blir skattepliktigt (vilket det inte är idag) så kan man tänka sig att värdet på en investering, t.ex. ett företagsköp som det är frågan om i goodwillsammanhang, sjunker i och med att kostnaderna har ökat. I denna situation skulle man kunna hänvisa sin goodwillnedskrivning till antingen minskad förväntning på avkastning eller juridiska förändringar, då kan det möjligen förefalla ekonomiskt rimligare att hänvisa till minskad avkastning istället för lagändringen.

En tredje punkt som kan vara viktig att påpeka är att ingenstans i vårt material pekar någon koncern på ett så allmänt ekonomiskt fenomen som konjunktur. Detta kan man förstå så att det man behöver peka på när man gör nedskrivningar är konkreta, och kortsiktiga, ekonomiska händelser, eller samband, för att förklara och rättfärdiga. Konjunktur blir i ett konkret koncernsammanhang inte tillräckligt klart, däremot kan konsekvenser av konjunktur vara konkreta: sådana konsekvenser kan vi se i materialet i termer av ränta och minskade förväntningar på avkastning, detta senare en omskrivning för minskande försäljning.

Ytterligare tendens som vi kan utläsa i vår studie är att intressenterna (bland dem aktieägarna) har en liten roll när det kommer till goodwillnedskrivning. I det enda fall som uppkom i vår studie så diskuterades framtiden, närmare bestämt framtida värden (avkastning, tillväxt). I företagsekonomiska sammanhang så är tillväxt något legitimt och önskvärt, man ska nämligen satsa på att få ut så mycket av sina investeringar som möjligt så man kan växa och bli större. Detta har emellertid inget stöd i redovisnings praktik där en rättvisande bild är det som är eftersträvansvärt. För att söka legitimitet har man i det här fallet hänvisat till något som ligger utanför redovisningen men fortfarande inom företagsekonomiska förhållningsramen.

Det koncernen gjort är att kliva ut ur redovisningens normsystem och istället använda sig av ett mer generellt företagsekonomins normsystem (inte som vetenskap utan som praktik). Om legitimitet är centralt så kan man spekulera i om det är för att finna legitimitet för åtgärden. DiMaggio och Powell talar om isomorfi, att organisationer efterliknar varandra just av legitimitetsskäl.[67] De skriver att en av de legitimerande processerna är beroende av normer, detta är just det som har hänt i vårt fall då inte redovisningens normer varit tillräkliga för att koncernen i fråga ska kunna vinna legitimitet för sitt agerande, och på så vis te sig som de andra företagen. De använder sig av ett annat normsystem som är närliggande (kanske övergripande), vilket är företagsekonomins. Detta antyder att det kan finnas ofullkomligheter, eller kanske en slags brister, i de normsystem som berör goodwillnedskrivningar, eller att öppenheten gör att man kan söka legitimitet på annat håll, man kan tänka sig att man gör som vatten som rinner den enklaste vägen nedför en sluttning.

[67] DiMaggio & Powell, *The iron cage revisited*., American sociological Review, 1983, s. 147-160

I en situation där det finns ett utbrett godtycke så blir ärlighet viktig. Detta kan vi i alla fall se i vår studie, där koncernerna, när de hanterar goodwill, försöker framstå som så ärliga de kan vara. Man kan inte bara göra det som seden kräver (som man skulle kunna om det funnits en utvecklad sed) för att vara ärlig utan man måste göra mer än vad seden innefattar, man måste knyta an till en ärlighetsnorm som ligger utanför och bortom redovisningen för att signalera och uppfattas som ärlig. Denna ärlighet blir viktigare i goodwillsammanhang då det är svårare att vara helt objektiv, man försöker så gott det går att vara objektiv, men det går inte att vara helt objektiv utan det finns fortfarande ett godtycke kvar. Det är på detta spår som just ärlighet och rationalitet blir av stor vikt vid förklaringen och försvaret av det man har gjort och som vidare förklarar våra resultat.

Sammanfattningsvis kan man säga att goodwillnedskrivningar förefaller vara svagt institutionaliserat, på väg kanske men detta senare behöver andra studier bekräfta. Godtycket (öppenheten) tycks vara det centrala som bäst förklarar det vår empiri har visat. De skäl som koncernerna ger kopplar inte entydigt till reglerna, istället tycks det som om det finns ett betydande utrymme (godtycke) att utforma en praktisk redovisningsmodell när det gäller nedskrivningarna. Ytterligare studier behöver bekräfta alternativt utveckla detta. Vårt bidrag har varit att visa på den strukturella öppenhetens potentialitet (handlingsutrymmet).

Appendix

Oljekriserna

Oljekris nummer ett som var 1973, började med att OPEC slutade exportera olja till länder som hade hjälpt Israel under oktoberkriget. Detta kom samtidigt som västvärldens ekonomiska stabilitet redan var urholkad. På grund av de skenande kostnaderna för Vietnamkriget så kollapsade valutasamarbetet, Bretton-Woodsystemet. Dessa två faktorer ledde till att en lågkonjunktur blev en svår recession. Som konsekvens till recessionen så kraschade börserna runt om i världen inflationen tog fart i och med de ökade oljepriserna och inflationen nådde tvåsiffriga tal. Detta var ett nytt fenomen som döptes till stagflation, till vilket det saknas ett kortsiktigt motangrepp, då besparingar som leder till lägre inflation leder till högre arbetslöshet och försök att stimulera ekonomin och minska arbetslösheten ökade inflationen. Allt detta var en konsekvens av oljekris nummer ett. Bara några år senare så kom oljekris nummer två, denna startade med en revolution i ett av världens oljerikaste länder, Iran. Vilket ledde till ett väsentligt produktionsbortfall som inte kunde matchas av de resterande OPEC-länderna. Situationen gick från att ha varit dålig till en ännu värre situation när Irak bestämde sig för att invadera Iran.[68]

Finanskrisen

Under 90-talet utbröt en ekonomisk kris, finanskrisen, som berodde till största delen på förändring av kreditmarknadsreglerna för bostadsmarknaden och även en övergång från fast till rörlig växelkurs. Detta var en finanskris som berörde fastighetsmarknaden liksom banksektorn. De tidigare kreditmarknadsreglerna för bostadsmarknaden, som var till för att begränsa utlåningen, avskaffades. Bankerna började låna ut kapital till finansbolag som i sin tur lånade ut till fastighetsbolag samt även till individer. Detta ledde till ökade räntekostnader. En ökad efterfrågan på fastigheter bröt ut och med detta ökade huspriserna. Skuldsättning och risktagande ökade. När fastighetspriserna väl sjönk i värde så kunde inte finansbolagen betala tillbaka till bankerna, de hamnade alltså på obestånd. Flera reformer från lagstiftaren bidrog ytterligare till krisen. Detta var bland annat ett ändrat ränteavdrag, friare finansmarknad och även andra reformer som avsåg att dämpa högkonjunkturen. Den fasta växelkursen havererade på grund av

[68] T. Linnala, 2009, *70-talets oljekriser i repris*, 2011-05-30

valutaspekulationer. Företagen hade tappat förtroendet att klara av en konkurs och växlade sina pengar till utländska valutor för att ha en trygghet vid kommande utlandsbetalningar. Valutaspekulationerna ledde till en ökad marginalränta, som i sin tur bidrog till krisen. Fastighetskrisen sades vara över år 1994 fastän det tog flera år för priserna att återhämta sig.[69]

IT-bubblan

IT-företagen var under 90-talet ett populärt fenomen. Den IT-bubbla som fanns gav fart till många företag vi ser idag, t.ex. Google. Den ekonomiska uppgång som kom i och med IT-bubblan var jämförelsevis större än för andra branscher under samma tidsperiod. NASDAQ-börsen steg mellan 1998 och 2000 med 240 % till sin allra högsta nivå någonsin. Den uppgång som skedde berodde på att investerarna pressade upp värdet på tillgångarna utan att det fanns något underliggande värde. Riskkapitalister öste pengar över IT-företagen trots att de inte visade upp någon lönsamhet. Den ekonomiska utveckling tog stopp den 17 maj år 2000 då företaget Boo.com begärdes i likvidation. IT-bubblan lämnade efter sig hundratals konkursdrabbade företag och tusentals småsparare som hade sett sitt aktieportföljsvärde försvinna.[70]

En debatt om huruvida en ny IT-bubbla är på väg tillbaka eller inte uppkom i och med Microsofts största och nyaste förvärv av förlusttyngda Skype för 8,5 miljarder dollar. Men detta belopp är lågt i jämförelse med värderingen av företag som arbetar med de s.k. sociala nätverken. Enligt TT:s analytiker kommer t.ex. Facebook de närmaste åren bli värd 630 miljarder kronor. Detta i jämförelse med Ericsson som i maj 2011 var värt 268 miljarder kronor.[71]

[69] H. Gatu, *2001, Det stora bankrånet*, 2011-05-30
[70] S. Grundberg, 2009, *It-bubblan – en kapitalistisk kulturrevolution*, 2011-05-30
[71] TT, 2011, *Ingen ny IT-bubbla trots rekordköp*, 2011-05-30

Källförteckning

Artiklar

Coase, R. H. The Nature of the Firm. *Economica,* 4(16): Nov, 1937: 386–405. DOI: 10.1111/j.1468-0335.1937.tb00002.x

DiMaggio & Powell, The iron cage revisited, *American sociological review (48/2),* Apr 1983, 147-160

Liberatore, G. & Mazzi, F, Goodwill write-off and financial market behaviour: An analysis of possible relationships. *Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting*: 26(2): Jan, 2010: 333-339. DOI:10.1016/j.adiac.2010.08.001

Seetharaman A. Sreenivasan J. Sudha R., Yee T Y. Managing impairment of goodwill, *Journal of Intellectual Capital*, 7(3): 2006: 338 – 353, DOI:10.1108/14691930610681447

Böcker

Alan Bryman, *Samhällsvetenskapliga Metoder*, 2:a upplagan, Liber AB: Malmö, 2008

Anders Grönlund, Torbjörn Tagesson, Peter Öhman, *Principbaserad redovisning,* Studentlitteratur, andra upplagan 2008

Britt-Louise Gunnarsson, *Facktexter under 1900-talet 2 – metoder för textanalys på makro- och mikronivå*, Uppsala Universitet: Uppsala, 1989

Friedrich August von Hayek, Law, *legislation and liberty*, Antony Rowe Ltd: Eastbourne, 1998

Knut Halvorsen, *Samhällsvetenskaplig metod*, Studentlitteratur AB: Lund, 1992

Martyn Denscombe, *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna,* Studentlitteratur AB: Lund, 2009

Mary Jo Hatch & Ann L. Cunliffe, *Organization Theory*, Oxford University Press Inc: New York, 2006

Stewart Clegg, Martin Kornberger & Tyrone Pitsis, *Ledning och organisation*, Liber AB: Malmö, 2007

Stefan Sundgren, Henrik Nilsson & Stellan Nilsson, *Internationell Redovisning – Teori och Praxis*, Studentlitteratur AB: Lund, 2007

Ulla Eriksson-Zetterquist, Thomas Kalling & Alexander Styhre, *Organisation och organisering*, Kristianstad Boktryckeri AB: Kristianstad, 2006

Hemsidor

Alliance Oil Company, Ltd., http://www.allianceoilco.com/?p=about&afw_lang=sv, hämtad 2011-05-25

Alliance Oil Company, Årsredovisning 2008, http://www.allianceoilco.com/files/press/wsib/WSR_AR2008_swe.pdf, hämtad 2011-05-23

Balans nr 11 2001, *Finforum 2001: ”Goodwill – en restpost som inte minskar i värde”*, http://www.farkomplett.se/folng-customer/document.do?idPath=RTN65539@@RTN65542@@RTN75232@@RTN75370@@RTN00006BBE@@TN00006BDE, hämtad 2011-05-30

Balans nr 5, 2009, *Redovisning: Nedskrivning av goodwill – hur jämförbart är det?*, http://www.farkomplett.se/folng-customer/document.do?idPath=RTN65539@@RTN65542@@RTN75232@@RTN00003815@@RTN000048E7@@TN000048ED, hämtad 2011-05-04

Balans nr 5 2009, *Noteringar: Goodwill ligger kvar på missvisande hög nivå*, http://www.farkomplett.se/folng-customer/document.do?idPath=RTN65539@@RTN65542@@RTN75232@@RTN00003815@@RTN000048E7@@TN000048FE, hämtad 2011-05-04

Balans nr 8/9 2009, *Noteringar: Nedskrivningar ställer till problem i lågkonjunkturen*, http://www.farkomplett.se/folng-customer/document.do?idPath=RTN65539@@RTN65542@@RTN75232@@RTN00003815@@RTN0000515D@@TN00005164, hämtad 2011-05-04

Balans nr 1 2010, *Nedskrivning av goodwill*, http://www.farkomplett.se/folng-customer/document.do?idPath=RTN65539@@RTN65542@@RTN75232@@RTN00005F7B@@RTN00005F97@@TN00005FB2, hämtad 2011-05-05

FASB, http://www.fasb.org/jsp/FASB/Page/SectionPage&cid=1176154526495, hämtad 2011-04-27

FASB no 142, http://www.fasb.org/st/summary/stsum142.shtml, hämtad 2011-05-30

Forex Bank, http://www.forex.se/, hämtad 2011-05-04

Grantthorton AB, http://www.grantthornton.se/Press/Pressmeddelanden/Ny-studie-visar-Laga-nedskrivningar-av-goodwill-i-svenska-noterade-bolag-i-finanskrisens-spar/, hämtad 2011-03-28

H. Gatu, *2001, Det stora bankrånet*, Bankrättsföreningen, http://www.bankrattsforeningen.org.se/bankkrisen42.html, hämtad 2011-05-30

Holmen, http://www.holmen.com/sv/Om-Holmen/Om-Holmen/, 2011-07-19

Holmen årsredovisning 2007, http://www.holmen.com/Global/Documents/Publications/Annual%20Reports/Sv-Annual%20Report%202007.pdf, hämtad 2011-07-19

IAS 36, http://www.farsrskomplett.se/folng-customer/document.do#top, hämtad 2011-03-28

IAS 38, http://www.farkomplett.se/folng-customer/document.do?idPath=RTN65539@@RTN65542@@RTN75232@@RTN00005F7B@@RTN00006280@@TN0000628F@@N65552@@N65562@@N66040#top, hämtad 2011-04-27

IFRS, http://www.ifrs.org/The+organisation/IASCF+and+IASB.htm, hämtad 2011-04-27

Konkurransverket, http://www.kkv.se/t/page____680.aspx, hämtad 2011-05-10

Lundin Petroleum AB, http://www.lundin-petroleum.com/sve/history.php, hämtad 2011-05-25

Ludin Petroleum ABs årsredovisning 2009, http://www.lundin-petroleum.com/Documents/ar_2009_s.pdf, hämtad 2011-05-23

PWC, http://www.pwc.com/en_US/us/transaction-services/assets/ts-insights-goodwil-impairments.pdf, hämtad 2011-05-03

S. Grundberg, 2009, *It-bubblan – en kapitalistisk kulturrevolution*, Dagens Nyheter, http://www.dn.se/ekonomi/it-bubblan--en-kapitalistisk-kulturrevolution, hämtad 2011-05-30

Skogsindustrierna, http://www.skogsindustrierna.org/web/Branschfakta.aspx, hämtad 2011-07-17

Stora Enso, http://www.storaenso.com/about-us/Pages/welcome-to-stora-enso.aspx, 2011-07-19

Stora Enso årsredovisning 2007, http://www.storaenso.com/Documents/annual-report-2007-swe.pdf, hämtad 2011-07-19

T. Linnala, 2009, *70-talets oljekriser i repris*, http://www.e24.se/analys/70-talets-oljekriser-i-repris_2641609.e24, hämtad 2011-05-30

TT, 2011, *Ingen ny IT-bubbla trots rekordköp*, DN, http://www.dn.se/ekonomi/ingen-ny-it-bubbla-trots-rekordkop, hämtad 2011-05-30

Årsredovisning, http://www.arsredovisning.biz/immateriella-tillgangar.htm, hämtad 2011-04-27

Uppsatser

J. Holmberg & S. Westman, 2010, *Goodwillredovisning inom IT-branschen – en praxisundersökning 2005-2007*, http://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/22550/1/gupea_2077_22550_1.pdf, hämtad 2011-05-04

M. Andersson & J. Svensson, *2009, Goodwillnedskrivningar – bakomliggande faktorer och granskningsproblematik*, D-uppsats, http://gupea.ub.gu.se/dspace/bitstream/2077/20389/1/gupea_2077_20389_1.pdf, hämtad 2011-05-03

V. Cukierman & S. Dahlström, 2010, *Skiljer sig nedskrivningarna av goodwill mellan länder beroende på rättstradition? – En studie av börsnoterade företag i EU*, http://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/22674/1/gupea_2077_22674_1.pdf, hämtad 2011-05-04